

Верховний
Суд

ДАЙДЖЕСТ
судової практики
Великої Палати
Верховного Суду
у справах щодо оскарження
рішень, дій, бездіяльності
Вищої кваліфікаційної комісії
суддів України

Рішення, внесені до ЄДРСР
станом на 01 листопада 2023 року

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

Зміст

1. Оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС з питань кваліфікаційного оцінювання суддів (кандидатів на посади суддів)	5
2. Оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС з питань добору кандидатів на посади суддів місцевих судів	30
3. Оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС з питань надання рекомендацій про переведення суддів з одного суду до іншого	39
4. Оскарження інших рішень, дій, бездіяльності, які стосуються виконання повноважень ВККС	41

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

Перелік скорочень

ВАКС	– Вищий антикорупційний суд
АП ВАКС	– Апеляційна Палата Вищого антикорупційного суду
ВККС, Комісія	– Вища кваліфікаційна комісія суддів України
ВП ВС	– Велика Палата Верховного Суду
ВРП, Рада	– Вища рада правосуддя
ВРУ	– Верховна Рада України
ВРЮ	– Вища рада юстиції
ВС	– Верховний Суд
ГРД	– Громадська рада доброчесності
ГРМЕ	– Громадська рада міжнародних експертів
ЄДРСР	– Єдиний державний реєстр судових рішень
Закон № 2453-VI	– Закон України від 07 липня 2010 року № 2453-VI «Про судоустрій і статус суддів»
Закон № 1700-VII	– Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII «Про запобігання корупції»
Закон № 192-VIII	– Закон України від 12 лютого 2015 року № 192-VIII «Про забезпечення права на справедливий суд»
Закон № 1401-VIII	– Закон України від 02 червня 2016 року № 1401-VIII «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)»
Закон № 1402-VIII	– Закон України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів»
Закон № 1798-VIII	– Закон України від 21 грудня 2016 року № 1798-VIII «Про Вищу раду правосуддя»
Закон № 2447-VIII	– Закон України від 07 червня 2018 року № 2447-VIII «Про Вищий антикорупційний суд»
Закон № 2509-VIII	– Закон України від 12 липня 2018 року № 2509-VIII «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» у зв'язку з прийняттям Закону України «Про Вищий антикорупційний суд»
Закон № 193-IX	– Закон України від 16 жовтня 2019 року № 193-IX «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо діяльності органів суддівського врядування»
КАС ВС	– Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду
КГС ВС	– Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду
ККС ВС	– Касаційний кримінальний суд у складі Верховного Суду
КЦС ВС	– Касаційний цивільний суд у складі Верховного Суду
КАС України	– Касаційний цивільний суд у складі Верховного Суду
Конвенція	– Кодекс адміністративного судочинства України

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

НАЗК	– Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод
Положення № 141/зп-16	– Національне агентство з питань запобігання корупції
Положення № 143/зп-16	– Положення про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді, затверджене рішенням ВККС від 02 листопада 2016 року № 141/зп-16
Положення № 211/зп-18	– Положення про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення, затверджене рішенням ВККС від 03 листопада 2016 року № 143/зп-16
Порядок № 144/зп-16	– Положення про складення кваліфікаційного іспиту та методику оцінювання кандидатів на посаду судді, затверджене рішенням ВККС від 03 жовтня 2018 року № 211/зп-18
Регламент	– Порядок проведення іспиту та методики встановлення його результатів у процедурі кваліфікаційного оцінювання, затверджений рішенням ВККС від 04 листопада 2016 року № 144/зп-16
СБУ	– Регламент Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, затверджений рішенням ВККС від 13 жовтня 2016 року № 81/зп-16
	– Служба безпеки України

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

1. Оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС з питань кваліфікаційного оцінювання суддів (кандидатів на посади суддів)

1.1. Щодо можливості оскарження до суду рішення ВККС про невідповідність судді займаній посаді за результатами кваліфікаційного оцінювання лише разом з рішенням ВРП, ухваленим за результатами розгляду рекомендації Комісії про звільнення судді

Згідно із частинами першою, другою статті 88 Закону № 1402-VIII ВККС ухвалює мотивоване рішення про підтвердження або непідтвердження здатності судді здійснювати правосуддя у відповідному суді. Суддя, який не згодний з рішенням ВККС щодо його кваліфікаційного оцінювання, може оскаржити це рішення в порядку, передбаченому КАС України.

За частиною третьою статті 88 Закону № 1402-VIII рішення ВККС, ухвалене за результатами проведення кваліфікаційного оцінювання, може бути оскаржене та скасоване виключно з таких підстав: склад членів Комісії, який провів кваліфікаційне оцінювання, не мав повноважень його проводити; рішення не підписано будь-ким зі складу членів Комісії, який провів кваліфікаційне оцінювання; суддя не був належним чином повідомлений про проведення кваліфікаційного оцінювання – якщо було ухвалено рішення про непідтвердження здатності судді здійснювати правосуддя у відповідному суді з підстав неявки для проходження кваліфікаційного оцінювання; рішення не містить посилання на визначені законом підстави його ухвалення або мотивів, з яких Комісія дійшла відповідних висновків.

Згідно із частинами сьомою, восьмою статті 101 Закону № 1402-VIII рішення ВККС можуть бути оскаржені до суду з підстав, установлених цим Законом, а рішення Комісії щодо надання рекомендацій можуть бути оскаржені тільки разом з рішенням, ухваленим за відповідною рекомендацією.

З викладеного також висновується, що оскаржуване рішення про оцінювання є підставою для відповідної рекомендації про звільнення, тому обставини прийняття цього рішення повинні перевірятися судом лише після та разом з ухваленим рішенням ВРП за результатами такої рекомендації.

Системне тлумачення частин першої, другої статті 88 та частин сьомої, восьмої статті 101 Закону № 1402-VIII дало ВП ВС підстави дійти висновку про те, що оскарження рішення ВККС після та разом з рішенням ВРП, ухваленим за наслідками розгляду відповідної рекомендації Комісії, сприяє правовій визначеності в процедурі кваліфікаційного оцінювання.

Оскільки процедура кваліфікаційного оцінювання, підбиття її підсумків (у ВККС) і застосування наслідків (рішенням ВРП) є стадіями єдиного провадження, рішення ВККС про непідтвердження здатності судді здійснювати

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

правосуддя у відповідному суді не має самостійних правових наслідків, а є частиною цього «кваліфікаційного» провадження.

Звільнення судді з посади є конституційною функцією ВРП, яка може ухвалити рішення про відмову в задоволенні подання про звільнення судді з посади. У цьому випадку суддя продовжує перебувати на посаді, а рішення ВККС про непідтвердження здатності судді здійснювати правосуддя у відповідному суді втрачає юридичне значення.

Детальніше з текстами постанов ВП ВС: від 02 лютого 2022 року у справі № 9901/39/19 (провадження № 11-364зai21) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103133039>; від 09 лютого 2022 року у справі № 9901/23/19 (провадження № 11-503зai21) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103893130>; від 09 лютого 2022 року у справі № 9901/775/18 (провадження № 11-481зai21) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104415084>; від 01 грудня 2022 року у справі № 9901/926/18 (провадження № 11-114зai22) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108086908>; від 29 вересня 2021 року у справі № 9901/668/18 (провадження № 11-100зai21) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100428592>; від 15 вересня 2021 року у справі № 9901/897/18 (провадження № 11-225зai21) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99890777>; від 08 вересня 2021 року у справі № 9901/201/19 (провадження № 11-217зai21) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99648462>; від 07 липня 2021 року у справі № 9901/134/19 (провадження № 11-170зai21) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98391615>; від 30 червня 2021 року у справі № 9901/652/18 (провадження № 11-216зai21) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98235837>; від 23 червня 2021 року у справі № 9901/573/18 (провадження № 11-197зai21) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98235833>; від 09 червня 2021 року у справі № 9901/55/19 (провадження № 11-257зai20) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97598688>; від 19 травня 2021 року у справі № 9901/745/18 (провадження № 11-350зai20) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97150185>; від 19 травня 2021 року у справі № 9901/320/19 (провадження № 11-142зai21) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97150184>; від 12 травня 2021 року у справі № 9901/857/18 (провадження № 11-71зai21) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97150166>; від 08 вересня 2021 року у справі № 9901/396/19 (провадження № 11-67зai21) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99890772>; від 14 квітня 2021 року у справі № 9901/905/18 (провадження № 11-357зai20) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96377416>; від 07 квітня 2021 року у справі № 9901/605/18 (провадження № 11-230зai20) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96202019>; від 24 березня 2021 року у справі № 9901/715/18 (провадження № 11-13зai19) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95849060>; від 24 березня 2021 року у справі № 9901/945/18 (провадження № 11-252зai20) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95849059>; від 17 лютого 2021 року у справі № 9901/803/18 (провадження № 11-367зai20) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95177493>; від 17 лютого 2021 року у справі № 9901/991/18 (провадження № 11-300зai20) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95382821>; від 17 лютого 2021 року у справі № 9901/977/18 (провадження № 11-287зai20) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95382820>; від 10 лютого 2021 року у справі № 9901/680/18 (провадження № 11-262зai20) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95242252>; від 03 лютого 2021 року у справі № 9901/850/18 (провадження № 11-1288зai19) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95177483>; від 03 лютого 2021 року у справі № 9901/919/18 (провадження № 11-1252зai19) – за посиланням:

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

<https://reestr.court.gov.ua/Review/95439651>; від 27 січня 2021 року у справі № 9901/37/19 (провадження № 11-30зai20) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/94666797>; від 27 січня 2021 року у справі № 9901/966/18 (провадження № 11-214зai19) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/95439659>; від 20 січня 2021 року у справі № 9901/754/18 (провадження № 11-1098зai19) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/95177457>; від 13 січня 2021 року у справі № 9901/84/19 (провадження № 11-313зai20) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/94345928>; від 13 січня 2021 року у справі № 9901/849/18 (провадження № 11-305зai20) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/94345926>; від 16 грудня 2020 року у справі № 9901/604/18 (провадження № 11-164зai20) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/94194616>; від 16 грудня 2020 року у справі № 9901/605/18 (провадження № 11-220зai20) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/94194609>; від 09 грудня 2020 року у справі № 9901/613/18 (провадження № 11-152зai20) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/93834743>; від 09 грудня 2020 року у справі № 9901/693/18 (провадження № 11-335зai20) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/93834746>; від 11 листопада 2020 року у справі № 9901/845/18 (провадження № 11-235зai20) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/93171536>; від 11 листопада 2020 року у справі № 9901/971/18 (провадження № 11-229зai20) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/93171534>; від 28 жовтня 2020 року у справі № 9901/3/19 (провадження № 11-222зai20) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/93217969>; від 30 вересня 2020 року у справі № 9901/852/18 (провадження № 11-1199зai19) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/91998640>; від 30 вересня 2020 року у справі № 9901/969/18 (провадження № 11-264зai20) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/92203834>; від 23 вересня 2020 року у справі № 9901/810/18 (провадження № 11-202зai20) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/92270707>; від 23 вересня 2020 року у справі № 9901/985/18 (провадження № 11-227зai20) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/92270701>; від 09 вересня 2020 року у справі № 9901/859/18 (провадження № 11-161зai20) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/91722849>; від 27 травня 2020 року у справі № 9901/769/18 (провадження № 11-728зai19) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/90111811>; від 20 травня 2020 року у справі № 9901/672/18 (провадження № 11-314зai19) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/89819880>; від 06 травня 2020 року у справі № П/9901/697/18 (провадження № 11-1225зai19) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/89316544>; від 29 квітня 2020 року у справі № 9901/831/18 (провадження № 11-1213зai19) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/89251556>; від 26 лютого 2020 року у справі № 9901/637/18 (провадження № 11-1344зai18) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/89083216>.

1.2. Щодо визнання дискреційними повноважень ВККС стосовно кваліфікаційного оцінювання судді (кандидата на посаду судді) і неможливості втручання суду в компетенцію Комісії відносно такого оцінювання

У межах процедури кваліфікаційного оцінювання, з урахуванням мети і завдань його проведення, обов'язком (повноваженням) ВККС є з'ясування й оцінка всіх аспектів життя і діяльності судді не лише професійного характеру, але й морально-етичного. Щодо останнього, то Комісія з огляду на свій правовий статус повинна визначити, чи відповідає поведінка судді / кандидата на посаду судді основоположним принципам її регламентації, високі стандарти якої визначено, зокрема, у Бангалорських принципах поведінки суддів від

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

19 травня 2006 року (схвалені резолюцією Економічної та соціальної ради ООН від 27 липня 2006 року № 2006/23), а також у Кодексі суддівської етики.

З положень Рекомендації № R (80) 2 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам стосовно реалізації адміністративними органами влади дискреційних повноважень від 11 березня 1980 року під дискреційним слід розуміти повноваження, яке адміністративний орган, приймаючи рішення, може здійснювати з певною свободою розсуду, тобто коли такий орган може обирати з кількох юридично допустимих рішень те, яке він вважає найкращим за певних обставин.

Отже, повноваження Комісії стосовно кваліфікаційного оцінювання судді є дискреційними та виключною компетенцією її як уповноваженого органу, який на постійній основі діє у вітчизняній системі судоустрою. При цьому оцінювання відбувається з метою визначення здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді за встановленими законом критеріями, до яких належать компетентність (професійна, особиста, соціальна тощо), професійна етика, доброчесність. Рішення приймається за внутрішнім переконанням членів Комісії.

Таким чином, жоден інший суб'єкт чи орган, у тому числі й суд, не може втручатися у здійснення суб'єктом владних повноважень своєї компетенції, зокрема компетенції Комісії щодо оцінювання кандидатів на посаду судді в межах конкурсу на зайняття вакантних посад суддів.

Детальніше з текстами постанов ВП ВС: від 16 червня 2022 року у справі № 9901/57/19 (провадження № 11-424зai21) можна ознайомитися за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/105168221>; від 19 січня 2022 року у справі № 9901/385/19 (провадження № 11-125зai21) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/102973898>; від 12 січня 2022 року у справі № 9901/60/21 (провадження № 11-441зai21) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/102892570>; від 19 травня 2021 року у справі № 9901/124/19 (провадження № 11-265зai20) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/97150186>; від 19 травня 2021 року у справі № 9901/126/19 (провадження № 11-376зai20) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/97451670>; від 17 березня 2021 року у справі № 800/362/17 (провадження № 11-913зai19) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/96006359>; від 21 січня 2021 року у справі № 9901/818/18 (провадження № 11-1249зai19) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/95177441>; від 13 травня 2020 року у справі № 9901/212/19 (провадження № 11-1202зai19) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/89819828>; від 04 лютого 2020 року у справі № П/9901/871/18 (провадження № 11-617зai19) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/87857869>.

1.3. Щодо визнання повноважень ВККС за участю ГРМЕ вирішувати питання відповідності кандидата на посаду судді ВАКС критерію доброчесності дискреційними та такими, що знаходяться в межах їх виключної компетенції

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

Встановлення відповідності кандидата на посаду судді ВАКС критерію доброчесності є однією з обов'язкових умов для зайняття цієї посади. Органом, який сприяє ВККС в оцінюванні відповідності кандидата такому критерію, є ГРМЕ.

Рішення щодо відповідності кандидатів на посаду судді ВАКС критерію доброчесності ухвалюється шляхом визначення результатів голосування членів ВККС і ГРМЕ за результатами спеціального спільного засідання, на якому відбувалось обговорення питання щодо відповідності кандидата на посаду судді ВАКС критеріям, зазначеним у частині четвертій статті 8 Закону № 2447-VIII. Формування результатів голосування здійснюється шляхом підрахунку голосів.

Оскільки рішення про відповідність позивача критеріям, визначеним статтею 8 Закону № 2447-VIII, не набрало установленної цією статтею кількості голосів, ВП ВС погодилась із висновком КАС ВС про те, що рішення ВККС від 21 січня 2019 року № 60/вс-19 прийнято на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені законодавством.

Наведені позивачем підстави для скасування рішення ВККС від 21 січня 2019 року № 60/вс-19 ґрунтуються на його незгоді з питаннями, які викликали сумнів щодо відповідності його критерію доброчесності, і, як наслідок, із загальною думкою (особистим переконанням) більшості членів від спільного складу ВККС та ГРМЕ, яка оформлена оскаржуваним рішенням.

Однак такі обставини не можуть бути предметом перевірки судом, оскільки за Законом № 1402-VIII та Законом № 2447-VII суд не наділений повноваженнями визначати питання для оцінювання відповідності кандидатів на посади суддів ВАКС критеріям доброчесності (моралі, чесності, непідкупності), у тому числі й щодо законності джерел походження майна, відповідності рівня життя кандидата або членів його сім'ї задекларованим доходам, відповідності способу життя кандидата його статусу, наявності знань та практичних навичок для розгляду справ, віднесених до підсудності ВАКС.

Таким спеціальним органом є ВККС за участю ГРМЕ, а отже, їх повноваження щодо вирішення питання відповідності кандидата такому критерію є дискреційними та знаходяться в межах їх виключної компетенції.

Детальніше з текстами постанов ВП ВС: від 14 квітня 2021 року у справі № 9901/83/19 (провадження № 11-402зai20) можна ознайомитися за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/96669451>; від 07 квітня 2021 року у справі № 9901/87/19 (провадження № 11-68зai21) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/96342868>; від 30 вересня 2020 року у справі № 9901/102/19 (провадження № 11-62зai20) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/92571166>; від 27 травня 2020 року у справі № 9901/88/19 (провадження № 11-1196зai19) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/89819921>.

1.4. Щодо визнання повноважень за членами ВККС оцінювати критерії професійної етики та доброчесності, а висновок ГРД досліджувати лише з-поміж іншої інформації при оцінці таких критеріїв

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

Як убачається зі змісту оскаржуваного рішення, підставою для його ухвалення слугували обґрунтовані сумніви ВККС щодо відповідності позивача – кандидата на посаду судді ККС ВС критеріям доброчесності та професійної етики.

Це рішення приймалось Комісією колегіально за внутрішнім переконанням її членів, з дотриманням конкурсної процедури відповідно до вимог Конституції та законів України, а також Положення № 143/зп-16. Системний аналіз наведених нормативно-правових актів дав ВП ВС підстави для висновку, що оцінка критеріїв професійної етики та доброчесності покладається саме на членів Комісії і ґрунтується на засадах рівноправності та співпричетності до рішення.

ВП ВС також зазначила, що посада судді покладає певні обмеження й обов'язки, зумовлені необхідністю неупередженого здійснення правосуддя. Зокрема, запорукою й необхідною умовою утвердження довіри до суду має бути законослухняна і добропорядна поведінка судді не лише при виконанні професійних обов'язків, але й у повсякденному житті. Тому вказала, що не вважає, що Комісія, здійснюючи покладений на неї законом обов'язок кваліфікаційного оцінювання кандидата на посаду судді за критерієм доброчесності, що включає з'ясування та оцінку всіх аспектів життя і діяльності такого кандидата, не лише професійного характеру, але й морально-етичного, допустила втручання у приватне життя позивача.

ВП ВС відхилила доводи скаржника щодо невмотивованості рішення ВККС від 11 лютого 2019 року, оскільки Комісія взяла до відома висновок ГРД, а не розглянула його у спосіб, передбачений статтею 88 Закону № 1402-VIII.

До того ж ВП ВС указала, що ГРД лише сприяє Комісії в питаннях оцінювання та не може виносити остаточного рішення щодо професійної етики та доброчесності. Висновок ГРД є інформацією, яка міститься в досьє кандидата і підлягає дослідженню Комісією з-поміж іншої інформації при оцінці показників критеріїв професійної етики та доброчесності.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 20 травня 2020 року у справі № 9901/257/19 (провадження № 11-1236зai19) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89819782>.

1.5. Щодо визнання правомірною відмови ВККС у допуску кандидата на зайняття посади судді касаційного суду у складі ВС, який за результатами анонімного письмового тестування набрав менший від мінімально допустимого бал, до виконання практичного завдання на етапі «Іспит»

Скаржник обґрунтовує свої доводи тим, що анонімне письмове тестування та виконання практичного завдання є складовими іспиту як одного етапу кваліфікаційного оцінювання, водночас оскільки за законом Комісія не наділена повноваженнями змінювати процедуру оцінювання в межах одного етапу, вона була зобов'язана допустити позивача до іспиту, що включає одночасно дві

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

зазначені стадії, тому, на його переконання, недопуск його до виконання практичного завдання є протиправним.

Із цього приводу ВП ВС зазначила, що вже висловлювала свою правову позицію у правовідносинах, спір у яких виник у зв'язку з недопуском Комісією кандидата до виконання практичного завдання в межах іспиту під час конкурсу на зайняття вакантних посад суддів касаційних суддів у складі ВС унаслідок отримання цим кандидатом бала, меншого за мінімально допустимий для анонімного письмового тестування.

Так, ВП ВС дійшла висновку, що наведеними вище нормами Положення № 143/зп-16 і Порядку № 144/зп-16, затверджених на виконання та відповідно до Закону № 1402-VIII, передбачено визначення мінімально допустимого бала окремо для анонімного письмового тестування, за допомогою якого оцінюється рівень знань у сфері права, у тому числі рівень практичних навичок та умінь у правозастосуванні, як самостійного показника відповідності кандидата на посаду судді критерію професійної компетентності, а також невиконання кандидатом у подальшому практичного завдання при отриманні бала, нижчого за мінімально допустимий.

Зазначений порядок отримання кандидатом доступу до виконання практичного завдання не суперечить визначенню іспиту як одного з двох етапів кваліфікаційного оцінювання, адже такий іспит складається з анонімного письмового тестування та практичного завдання, які проводяться з метою оцінки окремих показників відповідності судді критерію професійної компетентності (постанова від 15 травня 2018 року, справа № 800/145/17 (П/9901/213/18), (провадження № 11-280асі18)).

Ураховуючи наведене, ВП ВС визнала правильним висновок суду першої інстанції про те, що Комісія правомірно відмовила позивачу, який за результатами анонімного письмового тестування набрав менший від мінімально допустимого бал, у допуску до виконання практичного завдання на етапі кваліфікаційного оцінювання «Іспит» у межах процедури конкурсу на зайняття вакантних посад суддів касаційних суддів у складі ВС, оголошеного рішенням Комісії 07 листопада 2016 року.

Законом № 1402-VIII встановлено, що черговість етапів проведення кваліфікаційного оцінювання визначає саме Комісія, яка в цьому випадку анонімне письмове тестування визначила першим завданням. Тому недопуск позивача до виконання другого в черзі практичного завдання у зв'язку з ненабранням мінімально допустимого бала за перше (анонімне письмове тестування) відповідає вимогам пункту 7 глави 6 розділу II Положення № 143/зп-16.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 17 лютого 2021 року у справі № 800/105/17 (провадження № 11-365заі19) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95382816>.

1.6. Щодо правомірності призначення ВККС проведення комп'ютерного тестування та інтерв'ю з психологом у межах процедури кваліфікаційного оцінювання суддів місцевих та апеляційних судів на відповідність займаній посаді, а також розміщення відповідної інформації на своєму офіційному вебсайті

Позовні вимоги зводяться до незгоди позивача із включенням його анкетних даних до списку осіб, щодо яких призначено тестування особистих морально-психологічних якостей і загальних здібностей, та розміщення відповідної інформації на офіційному вебсайті ВККС.

ВП ВС зауважила, що позивач проходив (добровільно, за власним волевиявленням) кваліфікаційне оцінювання в межах оголошеного Комісією 02 серпня 2018 року конкурсу на зайняття вакантних посад суддів КАС ВС (припинив участь на стадії складання іспиту – письмового анонімного тестування), тобто погодився з призначеними його етапами, у тому числі з передбаченим тестуванням особистих морально-психологічних якостей та загальних здібностей.

Покликання в апеляційній скарзі на те, що в Україні не існує не тільки закону про психологічну діяльність, але й закону, яким регламентується порядок проведення оцінювання суддів, ВП ВС не визнала достатніми й переконливими аргументами для втручання в оскаржуване рішення.

Відповідно до частини п'ятої статті 83 Закону № 1402-VIII порядок та методологія кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення затверджуються ВККС. На виконання вказаної норми Комісія затвердила Положення № 143/зп-16.

Пунктом 1 глави 4 розділу II Положення № 143/зп-16 визначено, що тестування особистих морально-психологічних якостей та загальних здібностей проводиться у разі ухвалення Комісією відповідного рішення та за визначеною в ньому методикою.

26 березня 2019 року Комісія прийняла рішення № 39/зп-19, згідно з пунктом 11 якого призначила проведення тестування особистих морально-психологічних якостей і загальних здібностей стосовно 67 суддів у межах кваліфікаційного оцінювання суддів на відповідність займаній посаді та кваліфікаційного оцінювання у зв'язку з накладенням дисциплінарного стягнення за допомогою таких методик: 1) тест загальних (інтелектуальних) здібностей; HCS Integrity Check TM – оцінка інтегративності; BFQ-2 – опитувальник «Велика п'ятірка-2»; MMPI-2 – Minnesota Multiphasic Personal Inventory – Міннесотський багатоаспектний особистісний опитувальник, друге видання; 2) інтерв'ю з психологом для фіналізації консолідованого звіту за результатами всіх методик; а також затвердила графік його проведення. Додатком 6 указанного рішення позивачу призначено проведення комп'ютерного тестування на 09 квітня 2019 року та інтерв'ю з психологом на 20 квітня 2019 року.

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

ВП ВС також вказала на безпідставність доводів апеляційної скарги про те, що права на повагу гідності порушені саме з моменту виклику на принизливу процедуру незаконного психологічного тестування, тобто з моменту оприлюднення анкетних даних скаржника на сайті ВККС, і що наявність такої інформації на офіційному сайті Комісії порушує його право на повагу до честі та гідності, а ці дії завдають шкоди його репутації як судді та порядної людини і є порушенням прав, передбачених статтею 8 Конвенції, оскільки позивач належним чином не обґрунтував таких тверджень та не визначив конкретних підстав (проявів) вторгнення у сферу свого особистого і сімейного життя, його житло чи кореспонденцію, не зазначив, які наслідки настали від такого вторгнення, який їхній характер та ступінь дії.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 10 лютого 2021 року у справі № 9901/180/19 (провадження № 11-44зай20) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95242247>.

1.7. Щодо визнання правомірним рішення ВККС про призначення кваліфікаційного оцінювання на відповідність займаній посаді для судді місцевого суду, який брав участь у конкурсі на зайняття вакантної посади судді у КЦС ВС, у межах якого не підтвердив здатності здійснювати правосуддя в такому суді

Як установив суд першої інстанції, позивач узяв участь у конкурсі на зайняття 23 вакантних посад суддів КЦС ВС, оголошеному рішенням ВККС від 02 серпня 2018 року № 185/зп-18, кваліфікаційне оцінювання яких призначене рішенням Комісії від 08 жовтня 2018 року № 231/зп-18.

За змістом пункту 4 частини п'ятої статті 81 Закону № 1402-VIII ВККС за результатами кваліфікаційного оцінювання кандидата на посаду судді апеляційного суду, вищого спеціалізованого суду або ВС ухвалює рішення про підтвердження або непідтвердження здатності такого кандидата здійснювати правосуддя у відповідному суді та визначає його рейтинг для участі у конкурсі.

Згідно з пунктом 33.1 Положення № 143/зп-16 у випадку недопуску судді (кандидата на посаду судді) до наступного етапу кваліфікаційного оцінювання за результатами попереднього етапу Комісія приймає рішення про непідтвердження здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді (у разі проведення кваліфікаційного оцінювання з метою визначення здатності здійснювати правосуддя у відповідному суді).

На підставі пункту 36 Положення № 143/зп-16 рішення Комісії про непідтвердження здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді є підставою для припинення подальшої участі судді (кандидата на посаді судді) у процедурах, передбачених Законом № 1402-VIII.

З матеріалів справи вбачається, що рішенням від 20 грудня 2018 року № 231/зп-18 ВККС відмовила позивачу в допуску до другого етапу

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

кваліфікаційного оцінювання «Дослідження досьє та проведення співбесіди» та визнала його такими, що не склав іспит, не підтвердив здатності здійснювати правосуддя у КЦС ВС, та припинила його участь в оголошеному 02 серпня 2018 року конкурсі на зайняття 23 вакантних посад суддів КЦС ВС.

Отже, позивач не підтвердив здатності здійснювати правосуддя в суді вищого рівня у межах процедури конкурсу на зайняття вакантної посади судді, відтак не підтвердив відповідності займаній посаді судді в розумінні наведеного вище пункту 44 розділу III Положення № 143/зп-16.

З огляду на викладене у ВККС не було підстав не призначати судді Господарського суду Миколаївської області (позивачу у справі) проведення іспиту в межах процедури кваліфікаційного оцінювання суддів місцевих та апеляційних судів на відповідність займаній посаді рішенням від 26 березня 2019 року № 39/зп-19.

ВП ВС відхилила посилання скажника на те, що Комісія на порушення частини другої статті 77 КАС України не довела факту відсутності в позивача на час прийняття оскаржуваного рішення рівня знань, практичних навичок та умінь у застосуванні закону, здатності здійснювати правосуддя в місцевому господарському суді, оскільки оскаржуване рішення ВККС від 26 березня 2019 року № 39/зп-19 прийняте саме для проведення кваліфікаційного оцінювання відповідності судді займаній посаді, критеріями якого є 1) компетентність (професійна, особиста, соціальна тощо); 2) професійна етика; 3) доброчесність. При цьому ВП ВС зазначила, що рішення Комісії від 26 березня 2019 року № 39/зп-19 не позбавляє позивача права як судді здійснювати правосуддя у Господарському суді Миколаївської області та не свідчить про відсутність у позивача на час прийняття оскаржуваного рішення рівня знань, практичних навичок та умінь у застосуванні закону, здатності здійснювати правосуддя.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 28 вересня 2023 року у справі № 9901/233/19 (провадження № 11-42зai22) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113901763>.

1.8. Щодо відсутності підстав для визнання протиправним рішення ВККС про відмову в допуску до другого етапу кваліфікаційного оцінювання на відповідність займаній посаді судді у зв'язку з повідомленням про незадовільний стан здоров'я під час проходження іспиту

Відповідно до пункту 13 розділу III «Порядок проведення кваліфікаційного оцінювання» Положення № 143/зп-16 неявка судді для проходження кваліфікаційного оцінювання у встановлені Комісією строки за відсутності поважних причин такої неявки є підставою для ухвалення рішення про непідтвердження здатності судді здійснювати правосуддя у відповідному суді або невідповідності судді займаній посаді.

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

Поважними причинами неявки судді для проходження кваліфікаційного оцінювання є обставини, настання яких не залежить від волі судді і які перешкоджають участі судді у кваліфікаційному оцінюванні та підтверджуються відповідними документами.

Про причини неявки суддя зобов'язаний письмово повідомити Комісію протягом п'яти робочих днів після виходу на роботу або припинення дії обставин, які були причиною неявки на кваліфікаційне оцінювання, а також звернутися до Комісії з письмовою заявою для встановлення строків проведення стосовно нього кваліфікаційного оцінювання.

Відповідно до пункту 2 розділу III Порядку № 144/зп-16 контроль за проведенням іспиту, координування та узгодження дій під час підготовки та проведення іспиту здійснюються повноважними суб'єктами з питань забезпечення організаційної підготовки проведення іспиту та виконання функцій адміністративно-розпорядчого характеру Комісії, якими згідно з пунктом 7 розділу I Порядку № 144/зп-16 є члени Комісії, інспектори Комісії, працівники секретаріату Комісії.

Таким чином, якщо стан здоров'я судді унеможлиблює його явку на іспит, то він як учасник кваліфікаційного оцінювання має право звернутися до Комісії з письмовою заявою для встановлення строків проведення стосовно нього кваліфікаційного оцінювання в порядку, передбаченому пунктом 13 розділу III Положення № 143/зп-16. Системний аналіз розділу III Порядку № 144/зп-16 дав ВП ВС підстави для висновку, що якщо стан здоров'я судді як учасника кваліфікаційного оцінювання погіршився саме під час проходження іспиту, то він має право звернутися до уповноваженого представника ВККС для отримання допомоги. При цьому виникнення перед початком іспиту чи під час його складання ситуації, яка унеможлиблює в конкретний момент часу продовження проходження особою відповідного етапу кваліфікаційного оцінювання, не вважається відмовою учасника від проходження іспиту.

Такого ж висновку дійшла ВП ВС у постанові від 18 червня 2019 року у справі № 9901/739/18.

Як убачається з матеріалів справи, позивач 13 квітня 2018 року прибув до місця проходження іспиту, оцінивши тим самим свій стан як такий, що дає йому можливість для складання анонімного письмового тестування та виконання практичного завдання. До відповідача із заявою щодо перенесення строків кваліфікаційного оцінювання до проходження іспиту не звертався та не реалізував надане йому пунктом 13 розділу III Положення № 143/зп-16 право не проходити кваліфікаційне оцінювання цього дня в непрацездатному стані, що свідчить про його власне волевиявлення.

Також ВП ВС з наданих позивачем / його представником у судовому засіданні пояснень встановила, що в день складання іспиту, а саме 13 квітня 2018 року, перед початком та безпосередньо під час його складання в межах

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

кваліфікаційного оцінювання суддів на відповідність займаній посаді позивач не повідомляв (як усно, так і письмово) про відмову від складання іспиту або окремих його стадій у зв'язку з погіршенням стану здоров'я.

Таким чином, у випадку оцінки позивачем свого стану здоров'я як незадовільного під час складання іспиту він повинен був повідомити про це уповноважених представників, однак відповідних дій не вчинив.

Детальніше з текстами постанов ВП ВС: від 27 квітня 2023 року у справі № 9901/260/19 (провадження № 11-391зai21) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110749459>; від 07 липня 2022 року у справі № 9901/61/19 (провадження № 11-256зai21) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105423465>; від 15 квітня 2021 року у справі № 9901/2/20 (провадження № 11-428зai20) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96788086>.

1.9. Щодо повноважень ВККС здійснювати перегляд прийнятих палатою чи колегією Комісії рішень про визначення результатів виконаного учасником іспиту практичного завдання в межах кваліфікаційного оцінювання на зайняття вакантних посад суддів

Законом № 2509-VIII, який набрав чинності 5 серпня 2018 року, доповнено частину другу статті 85 Закону № 1402-VIII після абзацу третього новим абзацом такого змісту: «Вища кваліфікаційна комісія суддів України у пленарному складі може переглядати рішення, прийняті палатою чи колегією, щодо результатів виконаного учасником іспиту практичного завдання».

4 січня 2019 року до Комісії надійшла заява позивача про перегляд рішення Комісії щодо затвердження результатів виконаного ним практичного завдання.

Спірним рішенням Комісії за наслідками проведеного пленарного засідання відмовлено позивачу в перегляді рішення Комісії від 27 грудня 2018 року № 326/зп-18.

Позивач вважає, що ВККС у спірному рішенні відмовила йому в перегляді прийнятого щодо нього рішення лише з формальних підстав, не здійснивши перегляду методики і правильності оцінювання його роботи по суті.

Разом із цим, аналізуючи положення абзацу четвертого частини другої статті 85 Закону № 1402-VIII про можливість перегляду ВККС у пленарному складі рішень, прийнятих палатою чи колегією щодо результатів виконаного учасником іспиту практичного завдання, ВП ВС погодилася з висновком суду першої інстанції про те, що вказана норма встановлює право, а не обов'язок ВККС на здійснення такого перегляду.

Зокрема, перегляд Комісією у пленарному складі рішень, прийнятих палатою чи колегією ВККС, щодо результатів виконаного учасником іспиту практичного завдання може відбуватися за наявності певних обставин, що об'єктивно свідчать про необґрунтованість встановленого результату виконаного практичного завдання, зокрема: порушення порядку перевірки виконаного учасником іспиту

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

практичного завдання, встановлення помилок у спеціальному програмному забезпеченні, що надавали можливість ідентифікувати автора роботи, тощо.

Детальніше з текстами постанов ВП ВС: від 03 листопада 2021 року у справі № 9901/119/19 (провадження № 11-130зai21) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101211554>; від 16 вересня 2020 року у справі № 9901/100/19 (провадження № 11-151зai20) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91753278>; від 11 березня 2020 року у справі № 9901/995/18 (провадження № 11-401зai19) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89289952>.

1.10. Щодо необхідності ВККС належно мотивувати своє рішення про відмову в допуску до участі в конкурсі на посаду судді ВАКС

У цій справі суд першої інстанції встановив, що 31 жовтня 2018 року позивачка подала скаргу на рішення колегії ВККС від 26 жовтня 2018 року, яким Комісія на своєму засіданні відмовила їй в допуску до участі в конкурсі на зайняття вакантної посади судді ВАКС.

Головним аргументом позивачки щодо незаконності рішення колегії ВККС було твердження про ігнорування останньою положень статті 53 Закону № 1700-VII та її правового становища викривача корупційного правопорушення, через який вона впродовж тривалого проміжку часу піддається переслідуванню та застосуванню негативних заходів. З посиланням на частину третю цієї статті позивачка доводила, що викривач не може бути підданий негативним заходам впливу з боку керівника або роботодавця, одним з яких є відмова в призначенні на вищу посаду, або загрози таких заходів впливу у зв'язку з повідомленням про порушення вимог цього Закону іншою особою.

ВП ВС вказала, що не заперечує дискреції ВККС ухвалити відповідне рішення, зокрема й те, що фактично ухвалила стосовно позивачки, у разі встановлення в особи, яка претендує на вакантну посаду судді, непогашеного дисциплінарного стягнення. Поряд з тим установлення такої обставини не повинне спонукати ВККС до проявів пасивності і нез'ясування відомостей та підстав, що ґрунтуються на законі і можуть мати привілейоване й пріоритетне значення чи силу порівняно з тими положеннями, яким ВККС фактично надала перевагу.

Також ВП ВС вважає, що якщо особа, яка визнана викривачем корупційних фактів або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону № 1700-VII, посилається на положення статті 53 цього Закону для захисту своїх прав і стверджує, що приписи цих норм застосовуються для набуття нею права на певне благо, як-от на участь у конкурсі на вакантну посаду судді ВАКС, то суб'єкт владних повноважень, який уповноважений на прийняття певних рішень стосовно особи викривача, що передбачають оцінку (кваліфікацію) відомостей, до яких потенційно (ймовірно) можуть бути застосовані правила статті 53 Закону № 1700-VII, залежно від контексту правовідносин зобов'язаний навести

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

мотиви, чому застосовує або не застосовує до спірних правовідносин положення цього Закону.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 17 червня 2020 року у справі № 9901/980/18 (провадження № 11-910зai19) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90458913>.

1.11. Щодо визнання внесених ВККС змін до пункту 14 розділу V Порядку № 144/зп-16 про встановлення мінімального прохідного бала для кваліфікаційного оцінювання та квот стосовно кількості осіб, які допускаються до наступного етапу, такими, що не суперечать Закону № 1402-VIII

В апеляційній скарзі позивач зазначав, що вважає, що зміни до пункту 14 розділу V Порядку № 144/зп-16, внесені рішенням Комісії від 02 жовтня 2018 року, зокрема щодо встановлення мінімального бала і квот стосовно кількості осіб, які допускаються до наступного етапу, не узгоджуються з вимогами Закону № 1402-VIII.

ВП ВС вказала, що аналіз частини одинадцятої статті 79 Закону № 1402-VIII та пункту 14 Порядку № 144/зп-16 (у редакції рішення Комісії від 13 лютого 2018 року № 20/зп-18 зі змінами та доповненнями, внесеними її рішенням від 02 жовтня 2018 року № 210/зп-18) свідчить про те, що проведення конкурсу на зайняття вакантних посад суддів вищого спеціалізованого суду здійснюється на основі рейтингу учасників за результатами кваліфікаційного оцінювання, яке складається з таких етапів, як складення іспиту та дослідження досьє і проведення співбесіди. Іспит є основним засобом встановлення відповідності судді (кандидата на посаду судді) критерію професійної компетентності та проводиться шляхом складення анонімного письмового тестування та виконання практичного завдання з метою виявлення рівня знань, практичних навичок та умінь у застосуванні закону, здатності здійснювати правосуддя у відповідному суді та з відповідною спеціалізацією.

Зазначені норми передбачають, що порядок та методологія кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення, а також порядок проведення іспиту та методика встановлення його результатів затверджуються Комісією.

Ці норми визначають повноваження ВККС як органу, відповідального за формування суддівського корпусу особами, які мають належний кваліфікаційний рівень, щодо визначення процедури проведення конкурсу на зайняття посад суддів ВАКС, у тому числі визначення етапів проведення відповідного кваліфікаційного оцінювання суддів, послідовності цих етапів та методів оцінки результатів їх проходження учасниками.

З огляду на наведене ВП ВС дійшла висновку, що суд першої інстанції правильно встановив, що оскаржуваний позивачем пункт 14 розділу V

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

Порядку № 144/зп-16 містить конкретні характеристики понять «мінімально допустимий бал», «рейтинг результатів іспиту», чітко визначає критерії допуску учасників кваліфікаційного оцінювання до наступних етапів його проведення. Положення цього пункту є зрозумілими, точними і передбачуваними та узгоджуються з положеннями Закону № 1402-VIII.

ВП ВС під час розгляду цієї справи не встановила протиправності оскаржуваного позивачем пункту 14 розділу V Порядку № 144/зп-16, яка могла б слугувати підставою для визнання його нечинним.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 03 листопада 2021 року у справі № 9901/60/19 (провадження № 11-13зai21) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101302982>.

1.12. Щодо повноважень ВККС у пленарному складі вирішувати питання обґрунтованості негативного висновку ГРД, поданого на розгляд колегії Комісії незадовго до початку проведення співбесіди із суддею

Аналіз положень Закону № 1402-VIII, які регламентують процедуру кваліфікаційного оцінювання, та окремо положень частини першої статті 88 цього Закону в поєднанні з положеннями пункту 4.10 розділу IV Регламенту, зокрема його підпункту 4.10.1, свідчать, що колегія ВККС може вчиняти низку дій та рішень для досягнення мети кваліфікаційного оцінювання судді. Колегія ВККС наділена повноваженнями констатувати: підтвердив чи не підтвердив суддя здатність здійснювати повноваження у відповідному суді. У процесі кваліфікаційного оцінювання колегія Комісії вправі визначати: впливає чи не впливає висновок ГРД або її інформація на результат оцінювання за умови, що цей висновок поданий таким чином, що і суддя, і Комісія мали достатньо часу ознайомитися з ним і відповідним чином відреагувати на нього. У межах цієї процедури висновок, що надійшов після початку засідання з проведення співбесіди, колегією ВККС не розглядається.

Відповідно до правової позиції ВП ВС, викладеної в постановках від 01 липня 2020 року у справах № 9901/381/19 та 9901/489/19, навіть за умови, коли висновок ГРД потрапив у поле зору колегії ВККС незадовго до початку проведення співбесіди із суддею та з порушенням строків його подання, що зумовило ухвалення рішення про залишення цього висновку без розгляду, у розумінні положень абзацу другого частини першої статті 88 Закону № 1402-VIII це не означає, що колегія ВККС набуває можливості оцінювати, аналізувати та визначати юридичну природу цього документа, вирішувати, чи відповідає він вимогам щодо форми та змісту, встановленим законом, чи є він тією причиною (детермінантою), що зобов'язує (спонукає) колегію ВККС до ухвалення рішення стосовно суті висновку ГРД.

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

За висновками ВП ВС, викладеними в зазначених постановках, а також застосованими судом першої інстанції в оскаржуваному рішенні, законодавче визначення абзацу другої частини першої статті 88 Закону № 1402-VIII свідчить про те, що якщо в процесі кваліфікаційного оцінювання з'являється таке правове явище чи обставина, як висновок ГРД, то закон імперативно й безальтернативно визначає, коли рішення колегії ВККС про здатність судді здійснювати правосуддя у відповідному суді набирає сили остаточного, а також хто, яким чином та якою кількістю голосів має підтримати таке рішення. Із цього законодавчого формулювання висновується, що саме ВККС у пленарному складі на своєму засіданні може оцінити слушність висновку ГРД і дати відповідь на інші питання, пов'язані із цим висновком, серед іншого й на ті, що стосуються не тільки змісту (суті), але і його дійсності, достовірності, об'єктивності, правдивості, дотримання форми, строку та порядку затвердження і подання.

Гіпотеза норми абзацу другої частини першої статті 88 Закону № 1402-VIII через запровадження умови про наявність висновку ГРД щодо невідповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності передбачає диспозицію у виді подолання висновку ГРД одинадцятьма голосами членів ВККС на її пленарному засіданні, яка не встановлює жодних додаткових, особливих чи конкретних умов, яким має відповідати висновок ГРД як за змістом, так і за формою, строком чи порядком його подання. Тобто необхідність підтвердження рішення колегії ВККС про здатність судді здійснювати правосуддя у відповідному суді цей Закон пов'язує із самим тільки фактом наявності негативного висновку ГРД, який у часі був поданий до моменту ухвалення колегією ВККС позитивного для судді рішення.

Детальніше з текстами постанов ВП ВС: від 01 вересня 2021 року у справі № 9901/474/19 (провадження № 11-183зai21) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99765535>; від 17 лютого 2021 року у справі № 9901/18/20 (провадження № 11-423зai20) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95213552>; від 10 лютого 2021 року у справі № 9901/416/19 (провадження № 11-338зai20) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95242271>; від 27 січня 2021 року у справі № 9901/556/19 (провадження № 11-364зai20) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95177462>; від 01 липня 2020 року у справі № 9901/381/19 (провадження № 11-1209зai19) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90458948>; від 01 липня 2020 року у справі № 9901/489/19 (провадження № 11-1221зai19) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90458949>.

1.13. Щодо порядку набрання чинності рішенням ВККС у складі колегії про підтвердження здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді за умови надходження негативного висновку ГРД

Як убачається з матеріалів справи та встановлено судом першої інстанції, висновок ГРД був поданий 30 травня 2019 року, а співбесіду з позивачкою, на якій

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

обговорювалися питання, висвітлені в зазначеному висновку, було проведено 06 серпня 2019 року.

Крім того, з рішення Комісії від 06 серпня 2019 року № 724/ко-19 та витягу з протоколу № 351 засідання ВККС від 06 серпня 2019 року видно, що позивачка надала роз'яснення стосовно відомостей, наявних, зокрема, у висновку ГРД, також надала підтверджувальні документи на спростування доводів ГРД, викладених у згаданому висновку, ВККС визнала їх переконливими й такими, що спростовують висновок ГРД про невідповідність судді критеріям доброчесності та професійної етики.

За таких обставин висновок ГРД хоч і був поданий формально поза строком, встановленим підпунктом 4.10.1 пункту 4.10 розділу IV Регламенту, однак колегія ВККС та позивачка мали достатньо часу для ознайомлення з ним, а позивачка – для спростування його доводів.

Із законодавчого визначення абзацу другою частини першої статті 88 Закону № 1402-VIII випливає, що якщо у процесі кваліфікаційного оцінювання з'являється таке правове явище чи обставина, як висновок ГРД, то закон імперативно й безальтернативно визначає, коли рішення колегії ВККС про здатність судді здійснювати правосуддя у відповідному суді набирає сили остаточного, а також хто, яким чином і якою кількістю голосів має підтримати таке рішення.

З наведених вище законодавчих положень випливає також, що колегія ВККС, коли ухвалює рішення про винесення на розгляд Комісії у пленарному складі питання щодо підтримки рішення про підтвердження суддею здатності здійснювати повноваження у відповідному суді, не задіює власних владних повноважень і не вдається до застосування якісних і кількісних критеріїв чи інших оцінних характеристик, власного розсуду, а лише відтворює, реалізує волю, веління, функцію норми закону. За цієї правової ситуації колегія ВККС не здійснює своїх дискреційних повноважень.

В аспекті викладеного ВП ВС погодилася з висновками суду першої інстанції про те, що рішення Комісії від 06 серпня 2019 року прийняте у спосіб, на підставі та в межах повноважень, що визначені Конституцією та законами України, а також з дотриманням права особи на участь у процесі його прийняття; визнала, що висновки суду ґрунтуються на повному, всебічному й об'єктивному дослідженні фактичних обставин справи й правильному застосуванні норм матеріального права.

Детальніше з текстами постанов ВП ВС: від 24 березня 2021 року у справі № 9901/547/19 (провадження № 11-3483ai20) можна ознайомитися за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/96071536>; від 24 лютого 2021 року у справі № 9901/605/19 (провадження № 11-3813ai20) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/95439677>; від 19 жовтня 2023 року у справі № 9901/57/20 (провадження № 11-1433ai23) – за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/114423829>.

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

1.14. Щодо неналежності розгляду в порядку адміністративного судочинства позовних вимог про визнання протиправною бездіяльності ВККС стосовно нездійснення нормативного визначення порядку дій Комісії (учасників кваліфікаційного оцінювання) при виникненні обставин, які значно ускладнюють або унеможливають продовження його проходження з будь-яких причин

За змістом частини п'ятої статті 78 Закону № 1402-VIII порядок складення кваліфікаційного іспиту, методика оцінювання кандидатів визначаються положенням, що затверджується Комісією.

Позовні вимоги в цій справі спрямовані на визнання протиправною бездіяльності Комісії та зобов'язання її вчинити дії, визначені Законом № 1402-VIII, щодо нормотворчої діяльності ВККС.

ВП ВС у своїх постановках неодноразово вказувала на те, що юрисдикція адміністративних судів не поширюється на спори, пов'язані з нормотворчою діяльністю суб'єкта владних повноважень, оскільки вказані дії / бездіяльність не є управлінською діяльністю, яка б створювала безпосередньо для позивача певні правові наслідки.

Крім того, як убачається з інформації, наявної на сайті відповідача, ВККС неодноразово призначала розгляд питання про проведення та продовження проведення співбесіди за результатами дослідження досьє в межах кваліфікаційного оцінювання щодо судді, що свідчить про проходження позивачем першого етапу кваліфікаційного оцінювання – іспиту та допущення його до другого етапу – дослідження досьє та проведення співбесіди.

Вказане свідчить про відсутність порушення Комісією прав та законних інтересів позивача, нібито за захистом яких він звернувся до суду із цим позовом.

Виходячи з наведеного ВП ВС визнала помилковим висновок суду першої інстанції щодо можливості розгляду цієї справи по суті заявлених позовних вимог, оскільки такий спір не підлягає розгляду за правилами адміністративного судочинства.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 06 квітня 2023 року у справі № 990/129/22 (провадження № 11-8зай23) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110208969>.

1.15. Щодо визнання правомірним рішення ВККС про призначення іспитів для суддів місцевих та апеляційних судів у межах процедури кваліфікаційного оцінювання

Згідно з підпунктом 4 пункту 16-1 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України (з унесеними змінами) з дня набрання чинності Законом № 1401-VIII (30 вересня 2016 року) відповідність займаній посаді судді, якого призначено на посаду строком на п'ять років або обрано суддею безстроково до набрання чинності Законом № 1401-VIII, має бути оцінена

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

в порядку, визначеному законом. Виявлення за результатами такого оцінювання невідповідності судді займаній посаді за критеріями компетентності, професійної етики або добросовісності чи відмова судді від такого оцінювання є підставою для звільнення судді з посади.

Пунктом 20 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1402-VIII обумовлено, що відповідність займаній посаді судді, якого призначено на посаду строком на п'ять років або обрано суддею безстроково до набрання чинності Законом 1401-VIII, оцінюється колегіями ВККС у порядку, визначеному цим Законом.

Як зазначено в параграфі 42 Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи CM/Rec (2010) 12 державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки, з метою сприяння ефективному здійсненню правосуддя та постійному підвищенню його якості відповідно до параграфу 58 держави-члени мають впроваджувати системи оцінювання суддів органами судової влади.

Тобто система оцінювання суддів як одна зі складових судової реформи впроваджувалась для сприяння ефективному здійсненню правосуддя та підвищенню якості судової системи держави. Метою кваліфікаційного оцінювання є визначення здатності судді й надалі здійснювати правосуддя за критеріями компетентності, професійної етики та добропорядності.

ВП ВС зазначила, що кваліфікаційне оцінювання запроваджено щодо всіх суддів, яких призначено на посаду строком на п'ять років або обрано суддею безстроково до набрання чинності Законом № 1401-VIII, тобто процес оцінювання не має вибіркового характеру та не має на меті зашкодити репутації окремих суддів, у тому числі й позивача.

Відповідно й призначення іспитів у межах кваліфікаційного оцінювання не має вибіркового характеру та не має на меті зашкодити репутації окремих суддів, у тому числі й позивача.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 24 березня 2021 року у справі № 9901/186/19 (провадження № 11-63зай20) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96006361>.

1.16. Щодо відсутності підстав для визнання завершеним кваліфікаційного оцінювання судді з дня набрання законної сили рішенням адміністративного суду, яким скасовано висновок ГРД про невідповідність судді критеріям добросовісності та професійної етики

Спір у цій справі виник у зв'язку з незгодою позивача з бездіяльністю ВККС, яка фактично полягає в несвоечасному, на думку позивача, розгляді питання щодо набрання чинності рішенням ВККС від 03 червня 2019 року № 351/ко-19 та в подальшому у відмові визнати зазначене рішення таким, що набрало чинності з 28 січня 2020 року – з дня набрання чинності рішенням Окружного

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

адміністративного суду міста Києва від 26 грудня 2019 року у справі № 640/12018/19, яким скасований висновок ГРД від 02 червня 2019 року про невідповідність судді Господарського суду Київської області критеріям доброчесності та професійної етики.

16 жовтня 2019 року ВРУ прийняла Закон № 193-ІХ, який набрав чинності 07 листопада 2019 року. Пунктами 2 і 3 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 193-ІХ визначено, що з дня набрання чинності цим Законом повноваження членів ВККС припиняються.

Отже, починаючи із 07 листопада 2019 року повноваження членів Комісії припинені, до того ж як на березень 2021 року, так і на теперішній час новий склад ВККС не сформований. Робота Комісії як державного органу з листопада 2019 року і дотепер забезпечується її секретаріатом у межах його компетенції та повноважень, визначених Положенням про секретаріат ВККС, і зводиться до організаційного забезпечення її роботи.

Ураховуючи викладене, ВП ВС визнала правильним висновок КАС ВС про те, що ухвалення Комісією рішень про відповідність / невідповідність займаній посаді судді, підтримку рішень ВККС у складі колегії та інших рішень, які ухвалюються Комісією відповідно до Закону № 1402-VIII, до формування її нового складу є неможливим.

ВП ВС також зазначила, що ані Закон № 1402-VIII, ані Регламент не містять посилань на те, що рішення про підтвердження здатності судді здійснювати правосуддя у відповідному суді набирає чинності з дня його ухвалення, якщо в матеріалах суддівського досьє наявний висновок ГРД про невідповідність судді критеріям професійної етики та доброчесності, який залишений без розгляду ВККС у зв'язку з поданням його з пропуском строку, визначеного пунктом 4.10 розділу IV Регламенту.

Отже, наявність у суддівському досьє негативного висновку ГРД щодо судді, незважаючи на залишення цього висновку без розгляду у зв'язку з поданням його з пропуском строку, визначеного пунктом 4.10 розділу IV Регламенту, не може свідчити про відсутність цього висновку, а відтак і про відсутність необхідності відповідно до вимог чинного законодавства його подолання не менше ніж одинадцятьма членами Комісії.

Доводи позовної заяви та апеляційної скарги про те, що з 28 січня 2020 року – дати набрання законної сили рішенням Окружного адміністративного суду міста Києва від 26 грудня 2019 року у справі № 640/12018/19, яким скасовано висновок ГРД від 02 червня 2019 року про невідповідність судді Господарського суду Київської області критеріям доброчесності та професійної етики, набирає чинності рішення ВККС від 03 червня 2019 року № 351/ко-19 та що кваліфікаційне оцінювання судді Господарського суду Київської області вважається успішно завершеним, визнані помилковими.

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

ВП ВС дійшла висновку, що суд першої інстанції правильно відмовив у задоволенні позовних вимог щодо визнання кваліфікаційного оцінювання судді Господарського суду Київської області успішним та визнання рішення ВККС від 03 червня 2019 року № 351/ко-19 таким, що набрало чинності 28 січня 2020 року, тобто з дня набрання законної сили рішенням Окружного адміністративного суду міста Києва від 26 грудня 2019 року у справі № 640/12018/19, яким скасовано висновок ГРД від 02 червня 2019 року, оскільки суд не має права перебирати на себе повноваження іншого органу.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 08 червня 2022 року у справі № 9901/84/21 (провадження № 11-523зai21) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105078717>.

1.17. Щодо визнання правомірними положень Регламенту про надання доступу членам ГРМЕ до суддівського досьє і досьє кандидата на посаду судді під час конкурсу на зайняття вакантних посад суддів ВАКС

Повноваження ГРМЕ визначені у статті 9 Закону № 2447-VIII, відповідно до якої ГРМЕ утворюється строком на шість років для сприяння ВККС у підготовці рішень з питань призначення на посади суддів ВАКС та є її допоміжним органом (частина перша).

Твердження позивачки про те, що ГРМЕ у цих правовідносинах є самостійним органом (суб'єктом владних повноважень), уповноваженим ухвалювати рішення, визнано помилковим, оскільки виходячи з повноважень ВККС, визначених у Законі № 1402-VIII, та мети утворення і правового статусу ГРМЕ, закріплених у Законі № 2447-VIII, вбачається, що рішення щодо кандидата на посаду приймається ВККС, а участь у засіданні Комісії не наділяє ГРМЕ повноваженнями ухвалювати рішення (правосуб'єктністю).

ГРМЕ є органом, який сприяє ВККС в оцінюванні кандидата на посаду судді ВАКС за критерієм доброчесності, оскільки це є однією з обов'язкових умов кандидата для зайняття цієї посади.

Аналогічна правова позиція викладена ВП ВС у постанові від 30 вересня 2020 року у справі № 9901/102/19.

Щодо посилання позивачки на відсутність у ГРМЕ визначених у законі повноважень стосовно доступу до досьє кандидата на посаду судді, в якому міститься серед іншого інформація з обмеженим доступом, ВП ВС зазначила, що положеннями частини дев'ятої статті 9 Закону № 2447-VIII ГРМЕ надано право збирати, перевіряти та аналізувати інформацію щодо кандидатів на посади суддів ВАКС, при цьому визначено й обов'язок вживати заходів до захисту персональних даних, інформації з обмеженим доступом, які стали відомі ГРМЕ, її членам у зв'язку зі здійсненням їх повноважень.

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

З огляду на викладене ВП ВС визнала правильним висновок суду першої інстанції, що рішення відповідача є правомірним, відповідає положенням Закону № 1402-VIII, ухвалене на реалізацію положень Закону № 2447-VIII, який установлює особливості конкурсу на зайняття посади судді ВАКС.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 14 квітня 2021 року у справі № 9901/131/19 (провадження № 11-3563ai20) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96377417>.

1.18. Щодо необхідності завершення процедури кваліфікаційного оцінювання судді, розпочатої до набрання чинності Законом № 1402-VIII (30 вересня 2016 року) та не завершені за правилами, які діяли на день початку оцінювання

Законом № 192-VIII викладено в новій редакції Закон № 2453-VI та запроваджено процедуру первинного кваліфікаційного оцінювання суддів для підтвердження їх здатності відправляти правосуддя.

Відповідно до абзацу першого пункту 6 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 192-VIII ВККС забезпечує проведення первинного кваліфікаційного оцінювання суддів з метою прийняття рішень щодо можливості здійснення ними правосуддя у відповідних судах.

Рішенням Комісії від 28 січня 2016 року № 7/зп-16 призначено первинне кваліфікаційне оцінювання суддів, яке підлягало проведенню протягом лютого – березня 2016 року, зокрема й судді Господарського суду Сумської області.

Рішенням Комісії від 18 березня 2016 року № 72/ко-16, прийнятим за результатами первинного кваліфікаційного оцінювання, суддю визнано такою, що не підтвердила здатності здійснювати правосуддя у відповідному суді, відсторонено її від здійснення правосуддя до проходження нею повторного кваліфікаційного оцінювання та направлено до Національної школи суддів України для проходження перепідготовки, яку було завершено нею 05 серпня 2016 року.

12 вересня 2016 року ВККС рішенням № 68/зп-16 призначила проведення протягом листопада 2016 року повторного кваліфікаційного оцінювання 12 суддів, у тому числі й згаданої судді.

30 вересня 2016 року набрали чинності закони № 1401-VIII та № 1402-VIII, у зв'язку із цим набрало чинності правило, передбачене підпунктом 4 пункту 16-1 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України, за яким з дати набрання чинності Законом № 1401-VIII має бути оцінена у визначеному законом порядку відповідність займаній посаді судді, якого призначено на посаду строком на п'ять років або обрано суддею безстроково до набрання чинності указаним Законом.

Пунктом 20 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1402-VIII визначено, що відповідність займаній посаді судді, якого призначено на посаду строком на п'ять років або обрано суддею безстроково до набрання чинності Законом № 1401-VIII, оцінюється колегіями ВККС у порядку,

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

визначеному цим Законом. Виявлення за результатами такого оцінювання невідповідності судді займаній посаді за критеріями компетентності, професійної етики або добросовісності чи відмова судді від такого оцінювання є підставою для звільнення судді з посади за рішенням ВРП на підставі подання відповідної колегії ВККС.

При цьому відповідно до пункту 21 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1402-VIII Комісія завершує процедури кваліфікаційного оцінювання, розпочаті до набрання чинності цим Законом, за правилами, які діяли на день початку такого кваліфікаційного оцінювання.

У подальшому ВККС рішенням від 20 жовтня 2017 року № 106/зп-17 призначила кваліфікаційне оцінювання 999 суддів місцевих та апеляційних судів на відповідність займаній посаді, зокрема й судді Господарського суду Сумської області.

ВККС рішенням від 26 квітня 2018 року № 551/ко-18: визначила, що суддя Господарського суду Сумської області не склала іспиту для суддів місцевих та апеляційних судів, призначеного рішенням Комісії від 29 січня 2018 року № 7/зп-18; відмовила судді Господарського суду Сумської області у допуску до другого етапу кваліфікаційного оцінювання на відповідність займаній посаді «Дослідження досьє та проведення співбесіди», призначеного рішенням Комісії від 20 жовтня 2017 року № 106/зп-17, за результатами іспиту суддів місцевих та апеляційних судів; визнала суддю Господарського суду Сумської області такою, що не відповідає займаній посаді; вирішила рекомендувати ВРП розглянути питання про звільнення з посади судді Господарського суду Сумської області цієї особи.

Однак процедуру кваліфікаційного оцінювання щодо судді було розпочато до набрання чинності Законом № 1402-VIII (30 вересня 2016 року) та не завершено. Зокрема, після проходження нею перепідготовки в Національній школі суддів України Комісія не провела щодо неї повторного кваліфікаційного оцінювання в межах первинного оцінювання як окремого етапу первинного оцінювання, тому з урахуванням вимог пункту 21 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» вказаного Закону процедура кваліфікаційного оцінювання підлягає завершенню за правилами, які діяли на день початку такого оцінювання.

ВП ВС дійшла висновку, що наведене свідчить про відсутність у Комісії підстав для включення згаданої судді до списку суддів, стосовно яких рішенням від 20 жовтня 2017 року № 106/зп-17 призначено кваліфікаційне оцінювання на відповідність займаній посаді з подальшим проведенням іспиту за правилами, що діяли після набрання чинності Законом № 1402-VIII.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 08 червня 2022 року у справі № 9901/932/18 (провадження № 11-433зai21) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105078716>.

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

1.19. Щодо строку на звернення до суду з позовом про визнання протиправним і скасування рішення ВККС про результати кваліфікаційного оцінювання судді на відповідність займаній посаді

Предметом оскарження за цим позовом є пункт 3 резолютивної частини рішення ВККС про результати кваліфікаційного оцінювання судді на відповідність займаній посаді від 18 березня 2019 року № 18/ко-19, який стосується набрання чинності зазначеним рішенням.

Позивач був присутній під час проголошення 18 березня 2019 року ВККС рішення про результати його кваліфікаційного оцінювання як судді на відповідність займаній посаді, тобто позивачу було відомо про прийняття ВККС рішення щодо його прав та обов'язків. Однак з адміністративним позовом про оскарження спірної частини рішення ВККС позивач звернувся 18 листопада 2021 року, тобто з пропуском установленого частиною п'ятою статті 122 КАС України місячного строку.

Згідно із частиною першою статті 123 КАС України у разі подання особою позову після закінчення строків, установлених законом, без заяви про поновлення пропущеного строку звернення до адміністративного суду, або якщо підстави, вказані нею у заяві, визнані судом неповажними, позов залишається без руху. При цьому протягом десяти днів з дня вручення ухвали особа має право звернутися до суду із заявою про поновлення строку звернення до адміністративного суду або вказати інші підстави для поновлення строку.

Поважними причинами, що зумовили пропуск строку звернення до суду, визнаються обставини, які є об'єктивно непереборними, не залежать від волевиявлення особи та пов'язані з дійсними істотними перешкодами, які не дозволяють вчасно реалізувати право на судовий захист.

Зазначені позивачем у клопотанні про поновлення строку звернення до адміністративного суду мотиви для його поновлення не підтверджують наявності об'єктивно непереборних обставин, які б перешкождали своєчасному оскарженню ним спірної частини рішення ВККС.

За приписами частини другої статті 123 КАС України, якщо заяву не буде подано особою в зазначений строк або вказані нею підстави для поновлення строку звернення до адміністративного суду будуть визнані неповажними, суд повертає позовну заяву.

Оскільки позивач пропустив установлений законом строк звернення до суду з цим позовом, поважних причин пропуску цього строку не навів, ВП ВС погодилася з висновком суду першої інстанції про наявність передбачених частиною другою статті 123 КАС України підстав для повернення позовної заяви.

Згідно з правовими висновками, висловленими в постановках ВП ВС від 04 квітня 2018 року у справі № 9991/23/17, від 12 червня 2019 року у справі № 9901/150/19 та від 21 серпня 2019 року у справі № 9901/100/19, щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності ВККС, пов'язаних з проведенням

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

конкурсних процедур стосовно добору суддів, застосуванню підлягає встановлений частиною п'ятою статті 122 КАС України місячний строк звернення до суду.

Детальніше з текстами постанов ВП ВС: від 18 травня 2022 року у справі № 9901/484/21 (провадження № 11-9зai22) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104827807>; від 28 липня 2022 року у справі № 9901/611/19 (провадження № 11-482зai21) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105637699>; від 03 лютого 2021 року у справі № 9901/243/20 (провадження № 11-323зai20) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95177472>; від 28 жовтня 2020 року у справі № 9901/33/20 (провадження № 11-213зai20) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93217967>; від 27 травня 2020 року у справі № 9901/37/20 (провадження № 11-91зai20) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89961611>; від 01 квітня 2020 року у справі № 9901/601/19 (провадження № 11-49зai20) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88952189>; від 26 лютого 2020 року у справі № 9901/496/19 (провадження № 11-1194зai19) за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88138966>; від 19 лютого 2020 року у справі № 9901/390/19 (провадження № 11-908зai19) за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87951300>.

1.20. Щодо можливості оскарження рішень (актів індивідуальної дії) ВККС про результати кваліфікаційного оцінювання лише особою (кандидатом на посаду судді), якої це рішення стосується

У цьому позові йдеться про оскарження акта індивідуальної дії, ухваленого ВККС за результатами кваліфікаційного оцінювання стосовно кандидатів на посади суддів КГС ВС.

ВП ВС визначила, що право на оскарження рішень (актів індивідуальної дії) ВККС, що приймаються за результатами кваліфікаційного оцінювання судді (кандидата на посаду судді), має лише суддя, якого це рішення стосується, у порядку, передбаченому КАС України.

Оскільки позивач не є учасником (суб'єктом) правовідносин, що виникли з прийняттям оскаржуваних рішень, які є правовими актами ненормативного характеру, то такі рішення, відповідно, не породжують для позивача й права на захист, тобто права на звернення із цим адміністративним позовом.

Аналогічну правову позицію викладено в постановках ВП ВС від 06 лютого 2019 року у справі № 9901/815/18 (провадження № 11-1323зai18), від 12 червня 2019 року у справі № 9901/50/19 (провадження № 11-126зai19) та від 19 лютого 2020 року у справі № 9901/594/19 (провадження № 11-1284зai19).

За таких обставин ВП ВС визнала правильним та обґрунтованим висновок суду першої інстанції про те, що позивач не має права на оскарження рішень, ухвалених ВККС за результатами кваліфікаційного оцінювання кандидатів на посади суддів КГС ВС.

Детальніше з текстами постанов ВП ВС: від 01 квітня 2020 року у справі № 9901/572/19 (провадження № 11-1248зai19) можна ознайомитися за посиланням:

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/88952192>; від 03 вересня 2020 року у справі № 9901/145/20 (провадження № 11-192зai20) можна ознайомитися – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91520458>; від 24 червня 2020 року у справі № 9901/623/19 (провадження № 11-22зai20) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90111846>; від 25 березня 2020 року у справі № 9901/588/19 (провадження № 11-47зai20) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88952199>; від 11 березня 2020 року у справі № 9901/590/19 (провадження № 11-1285зai19) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88602334>; від 04 березня 2020 року у справі № 9901/575/19 (провадження № 11-1253зai19) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88376218>; від 26 лютого 2020 року у справі № 9901/604/19 (провадження № 11-10зai20) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88138153>; від 19 лютого 2020 року у справі № 9901/594/19 (провадження № 11-1284зai19) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88138164>.

2. Оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС з питань добору кандидатів на посади суддів місцевих судів

2.1. Щодо повноважень ВККС ухвалити рішення про надання рекомендацій для призначення на посади суддів у місцевих адміністративних та місцевих господарських судах особам, стосовно яких у межах іншого конкурсу внесені рекомендації про призначення на посади суддів місцевих загальних судів

У процесі судового розгляду справи встановлено, що на виконання вимог статей 78, 79 Закону № 1402-VIII ВККС оголосила два конкурси: на зайняття вакантних посад суддів у місцевих загальних судах рішенням від 02 липня 2019 року і після затвердження рейтингу учасників цього конкурсу наступний – на зайняття вакантних посад суддів у місцевих адміністративних і господарських судах рішенням від 09 серпня 2019 року. Крім цього, Комісія затвердила Положення № 211/зп-18 та Положення № 141/зп-1.

Відповідно до рішень, якими оголошено зазначені конкурси, кожен з них проводиться для кандидатів, зарахованих до резервів: резерву на заміщення вакантних посад суддів місцевих загальних судів та резервів на заміщення вакантних посад суддів місцевих адміністративних судів і місцевих господарських судів.

Для кожного із зазначених конкурсів було затверджено відповідні Умови їх проведення з визначенням переліку потрібних для участі документів, строку їх подання, а також кількості судів, з проханнями про рекомендування до яких може звернутися кандидат.

Виходячи із системного аналізу статей 78, 79 Закону № 1402-VIII, пункту 9 Умов, затверджених рішеннями Комісії від 02 липня і 09 серпня 2019 року, а також пункту 3.12 розділу III Положення № 141/зп-1, з урахуванням того, що Комісія оголосила два конкурси, ВП ВС вказала, що суд першої інстанції дійшов обґрунтованого висновку про те, що правило, за яким у межах оголошеного

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

конкурсу кандидат може звернутися лише з однією заявою, означає один з двох конкурсів, оголошених Комісією 02 липня 2019 року (на зайняття вакантних посад суддів у місцевих загальних судах) або 09 серпня 2019 року (на зайняття вакантних посад суддів у місцевих адміністративних і господарських судах).

Водночас з огляду на положення статей 78, 79 Закону № 1402-VIII визначення порядку оголошення і проведення конкурсів належить до дискреційних повноважень ВККС, тобто вона самостійно визначає кількість конкурсів та види місцевих судів, до яких такі конкурси будуть проводитися залежно від потреб судової системи.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 21 квітня 2021 року у справі № 9901/342/20 (провадження № 11-4453ai20) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96669463>.

2.2. Щодо визнання правомірним рішення ВККС про припинення участі кандидата в доборі на посаду судді місцевого суду у зв'язку з невжиттям ним належних заходів для відображення достовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування

Положеннями пункту 3 частини восьмої статті 5 Закону № 1700-VII визначено обов'язок особи, яка претендує на участь у конкурсі, подати в зазначений в оголошенні строк декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за рік, що передує року, у якому було оприлюднено оголошення про конкурс.

Відповідно до пункту 7 частини першої статті 46 Закону № 1700-VII у декларації зазначаються відомості про отримані (нараховані) доходи, у тому числі доходи у вигляді заробітної плати (грошового забезпечення), отримані як за основним місцем роботи, так і за сумісництвом, гонорари, дивіденди, проценти, роялті, страхові виплати, благодійна допомога, пенсія, доходи від відчуження цінних паперів та корпоративних прав, подарунки та інші доходи.

Суд першої інстанції встановив, що розбіжності в 11-му розділі декларації, на які вказала НАЗК і які взяла до уваги ВККС, дійсно мали місце, при цьому суд першої інстанції правильно зауважив, що навіть за умови оцінки доходів, зазначених позивачем у цьому розділі як фактично отриманих, вони все одно різняться від сум дійсно отриманих у звітному 2016 році доходів.

ВП ВС зауважила, що в поясненнях, поданих до ВККС 05 та 09 липня 2018 року, позивач стверджував, що розбіжність виникла виключно через технічну помилку під час підрахунку або під час заповнення декларації.

У поданих 31 липня 2018 року до ВККС поясненнях позивач уже вказав, що при заповненні декларації він вважав, що повинен зазначити в ній фактично отриманий на банківську картку в 2016 році дохід. Таку ж позицію позивач висловив і в позовній заяві.

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

ВП ВС зазначила, що з огляду на вимогу доброчесності від особи, яка реалізує право на зайняття посади судді, очікується уважність стосовно розкриття даних під час участі у відповідному конкурсі, а також чітка, логічна та послідовна позиція.

Ураховуючи наведене, ВП ВС визначила, що в цьому випадку ВККС мала підстави для висновку про невжиття кандидатом на посаду судді місцевого суду належних заходів для відображення достовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за 2016 рік.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 24 червня 2020 року у справі № 9901/764/18 (провадження № 11-224зai19) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90458936>.

2.3. Щодо визнання протиправним рішення ВККС про припинення участі позивача в доборі кандидатів на посаду судді місцевого суду у зв'язку з ненаданням йому можливості пояснити інформацію, одержану від СБУ

Суд першої інстанції встановив, що 19 березня 2018 року в поясненнях, наданих Комісії позивачем, спростовано інформацію НАЗК про розбіжності зазначених ним у декларації за 2016 рік відомостей з наявною в НАЗК інформацією та відомостей з баз даних. На підтвердження цього позивач надав посилання на інтернет-сторінку про розміщення його декларації за 2016 рік в Єдиному державному реєстрі декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, з якої убачається, що інформація про житловий будинок та земельну ділянку ним у декларації не зазначалася, оскільки він не має жодного відношення до цих об'єктів.

Водночас суд першої інстанції установив, що Комісія не повідомила позивача про наявність інформації від СБУ, яка міститься в листі від 23 березня 2018 року № 14/5/2-958 і може свідчити про його недоброчесність як кандидата на посаду судді.

Цю інформацію було покладено в основу оскаржуваного рішення Комісії, а саме що позивач постійно мешкає на тимчасово окупованій території АРК та відповідно до даних Державної прикордонної служби України періодично перетинає державний кордон України по лінії розмежування з окупованою територією за паспортом громадянина України.

Отже, ВККС не повідомила позивача про отриману інформацію від СБУ, яка може свідчити про його недоброчесність як кандидата на посаду судді, тому така інформація не могла бути оцінена Комісією і вважатись достатньою та обґрунтованою для прийняття оскаржуваного рішення, оскільки позивачем не надані пояснення щодо зазначеної вище інформації.

ВП ВС погодилася з висновком суду першої інстанції, що рішення ВККС від 12 червня 2018 року № 259/дс-18, яким припинено участь позивача в доборі

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

кандидатів на посаду судді місцевого суду, оголошеному Комісією 03 квітня 2017 року, є протиправним та підлягає скасуванню.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 10 грудня 2019 року у справі № 9901/767/18 (провадження № 11-1563ai19) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86877099>.

2.4. Щодо відсутності підстав для визнання неправомірним рішення ВККС про припинення участі позивача у процедурах призначення на посаду судді місцевого суду через недосягнення 30-річного віку

02 червня 2016 року ВРУ прийняла Закон № 1401-VIII та Закон № 1402-VIII.

Згідно з пунктом 19 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1402-VII участь кандидатів на посаду судді, які на шістдесятій день з дня набрання чинності цим Законом (тобто 28 листопада 2016 року) не відповідають вимогам для призначення на посаду судді відповідно до Конституції України, у процедурах добору чи призначення припиняється.

Відповідно до статті 69 Закону № 1402-VIII на посаду судді може бути призначений громадянин України, не молодший тридцяти та не старший шістдесяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ять років, є компетентним, добросовісним та володіє державною мовою.

Аналогічні вимоги до кандидата на посаду судді передбачені й частиною другою статті 127 Конституції України.

Суд установив, що ВККС прийнято рішення від 28 листопада 2016 року № 158/зп-16 про припинення участі позивача у конкурсі на посаду судді, оскільки він є молодшим 30 років, що не відповідає вимогам, установленим частиною другою статті 127 Конституції України та статтею 69 Закону № 1402-VIII.

ВП ВС зазначила, що наявність рішення Комісії від 28 листопада 2016 року № 158/зп-16 про припинення участі позивача в доборі на посаду судді виключає будь-яку можливість задоволення позовних вимог позивача щодо зобов'язання ВККС продовжити стосовно нього конкурсні процедури.

З набранням чинності Закону № 1402-VIII порядок та процедура добору на посаду судді були змінені, у зв'язку із чим Комісія втратила процесуальну можливість рекомендувати позивача на посаду судді за процедурою, що була встановлена Законом № 2453-VI, а позивачу необхідно брати участь у конкурсі на добір кандидатів на посаду судді лише за новою процедурою.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 15 січня 2019 року у справі № 9901/526/18 (провадження № 11-11343ai18) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79413217>.

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

2.5. Щодо відсутності підстав для визнання протиправним рішення ВККС у частині визначення рейтингових результатів виконаного практичного завдання на етапі іспиту в межах конкурсу з добору кандидатів на посаду судді місцевого суду, які, на думку позивача, є необ'єктивними

Зі змісту оскаржуваного рішення вбачається, що Комісія з посиланням на приписи Положення № 211/зп-18, яким передбачені максимально можливий бал за складення іспиту – 90 та бал за кваліфікаційний іспит за однією спеціалізацією – 210, а також максимально можливий бал, що дорівнює 75-ти відсоткам вказаних показників, визначила мінімально допустимий бал за складення тестування – 67,5, а кваліфікаційного оцінювання за однією спеціалізацією – 157,5.

За додатками до рішення від 19 квітня 2019 року, витяги з яких знаходяться в матеріалах справи, позивач зайняв 231 місце в рейтингу, позаяк набрав за результатами тестування 82,125 бала та 86 балів за виконане практичне завдання. Загальна кількість балів склала 168,125. Позивач визнаний таким, що успішно склав іспит та зарахований до резерву на заміщення вакантних посад суддів місцевого загального суду. Однак вважає оцінку виконаного ним практичного завдання необ'єктивною і протиправною.

В апеляційній скарзі позивач неодноразово з використанням різних за змістом, але подібних за характером аргументів акцентує увагу на відсутності в розпорядженні Комісії методики оцінювання результатів письмового практичного завдання, оскільки відповідач її не надав, а суд фактично не встановив.

З посиланням на ці аргументи скаржник хоче переконати суд, що відсутність методики оцінювання саме результатів виконання практичного завдання робить незаконним рішення Комісії з оцінкою результатів виконання ним практичного завдання на 86 балів.

ВП ВС визнала, ці аргументи скарги необґрунтованими.

Не знайшли свого підтвердження й посилання скаржника на ознаки свавільності дій членів Комісії, які проводили оцінювання практичного завдання, докази недотримання ними методології кваліфікаційного оцінювання відсутні.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 20 травня 2020 року у справі № 9901/261/19 (провадження № 11-1257зai19) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89903941>.

2.6. Щодо вимог, яким повинні відповідати особи, які претендують на допуск ВККС до складення кваліфікаційного іспиту в межах процедури добору на посаду судді місцевого суду повторно

Особою, яка відповідно до Закону № 1402-VIII має право бути допущеною до складення іспиту повторно, є особа, яка успішно пройшла спеціальну підготовку,

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

відповідає вимогам до посади судді місцевого суду, однак не склала іспиту. Таку особу може бути допущено Комісією до складення іспиту повторно не раніше ніж через рік з дня затвердження його результатів та впродовж строку їх дієвості.

Частиною шостою статті 78 Закону № 1402-VIII визначено, що результати кваліфікаційного іспиту дійсні протягом трьох років з дня складення іспиту (вказана норма кореспондується із частиною шостою статті 70 Закону № 2453-VI).

Відповідно до пункту 8 розділу I Положення № 211/зп-18 оголошення про складення іспиту розміщується на офіційному вебсайті Комісії не пізніше як за 20 календарних днів до його проведення. У повідомленні зазначається період проведення іспиту, а також вказується термін подання до Комісії документів особами, які відповідно до Закону № 1402-VIII мають право бути допущеними до складення іспиту повторно та наступного іспиту, для вирішення Комісією питання про допуск цих осіб до іспиту, а також термін подання до Комісії учасниками іспиту заяв про допуск до виконання практичного завдання за відповідними спеціалізаціями.

За правилами пункту 8 розділу III Положення № 211/зп-18 повідомлення про дату, час і місце розгляду питання стосовно допуску особи до складення іспиту розміщується на офіційному вебсайті Комісії не пізніше як за десять днів до визначеної дати. Особа, стосовно якої розглядається питання щодо допуску до складення іспиту, має право брати участь у відповідному засіданні Комісії. Неявка особи на таке засідання не перешкоджає Комісії розглянути відповідне питання та ухвалити рішення, крім випадку, коли явка такої особи визнана обов'язковою.

Наведені вище норми Закону № 1402-VIII та Положення № 211/зп-18 дали ВП ВС підстави для висновку, що особи, які претендують бути допущеними до складення іспиту повторно, повинні відповідати певним вимогам, а саме: успішно пройти спеціальну підготовку; відповідати вимогам до посади судді місцевого суду; звернутися із заявою про допуск до складення кваліфікаційного повторного іспиту протягом трьох років з дня складення первинного іспиту.

Аналогічний висновок міститься в постанові ВП ВС від 06 листопада 2019 року у справі № 9901/930/18 (провадження № 11-531зай19), і ВП ВС не вбачає правових підстав для відступу від нього.

Детальніше з текстами постанов ВП ВС: від 18 березня 2020 року у справі № 9901/28/19 (провадження № 11-782зай19) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88602336>; від 06 листопада 2019 року у справі № 9901/930/18 (провадження № 11-531зай19) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85679206>.

2.7. Щодо визнання правомірним рішення ВККС про оголошення конкурсу на зайняття вакантних посад суддів місцевих загальних судів лише серед кандидатів на посаду судді, які перебували в резерві

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

Задля належного формування суддівського корпусу ВККС користується широким рівнем дискреції. ВП ВС вважає, що спосіб, у який ВККС вирішила забезпечити недискримінаційний підхід до проведення конкурсів, а саме шляхом проведення окремих конкурсів серед кандидатів на посаду судді та суддів, які виявили намір бути переведеними до іншого місцевого суду, запобігає дискримінації учасників.

Проведення такого конкурсу, який відбувається за участі одночасно як кандидатів на посаду судді, так і суддів, які виявили намір бути переведеними до іншого місцевого суду, є можливим за умови, якщо будуть забезпечені заходи нівелювання між прохідними бар'єрами, максимально можливими кількостями балів та іншими відомостями, що характеризують кваліфікаційні іспити та кваліфікаційні оцінювання. Водночас ВП ВС вважає, що і спосіб проведення двох окремих конкурсів, обраний ВККС, вирішує завдання належного формування суддівського корпусу.

Добір кандидатів та кваліфікаційне оцінювання суддів, які виявили намір перевестись до іншого суду, проводились на різних умовах, уніфікувати які після закінчення добору та оцінювання є об'єктивно неможливим. Така ситуація законодавцем не була передбачена та, відповідно, не врегульована частиною восьмою статті 79 Закону № 1402-VIII.

ВП ВС погодилася з доводами скажників у цій справі, що буквальне застосування частини восьмої статті 79 Закону № 1402-VIII та складання єдиного рейтингу для кандидатів на посаду судді та суддів, які претендують на переведення на підставі пункту 6.6 розділу VI Положення № 141/зп-16, призвело б до непрямой дискримінації кандидатів, які перебували в резерві на заміщення вакантних посад суддів місцевих загальних судів.

Тож під час прийняття рішення про оголошення конкурсу від 02 липня 2019 року № 108/зп-19 за відсутності чіткого законодавчого регулювання ВККС переслідувала легітимну мету першочергового заповнення вакансій у судах зі значним кадровим дефіцитом.

Ці дії та рішення ВП ВС визнані послідовними, з урахуванням принципів верховенства права, належного врядування, недискримінації, та не можуть вважатись свавільними.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 29 січня 2020 року у справі № 9901/378/19 (провадження № 11-1193заі19) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87985471>.

2.8. Щодо строку на звернення до суду з позовом про визнання протиправним рішення ВККС стосовно затвердження результатів складення позивачем іспиту в частині письмового практичного завдання

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

Відповідно до пункту 16 розділу VI «Визначення результатів іспиту» Положення № 211/зп-18 результати іспиту затверджуються Комісією й оприлюднюються на її офіційному вебсайті не пізніше наступного робочого дня після ухвалення Комісією відповідного рішення. Бали за складення етапів іспиту відображаються окремо.

У справі встановлено, що результати складеного 29 жовтня 2018 року кваліфікаційного іспиту, у тому числі виконаного під час цього іспиту анонімного письмового практичного завдання (кодовані і декодовані), були затверджені рішеннями Комісії від 19 квітня 2019 року і цього ж дня оприлюднені на її офіційному вебсайті в розділі «Новини» (<https://vkksu.gov.ua/ua/news/riezultati-kwalifikacijnogu-ispitu-skladienogo-29-zowtnia-2018-roku/>).

Отже, відповідач у передбачений законодавством спосіб виконав свій обов'язок щодо оприлюднення затверджених результатів іспиту, водночас обов'язку направляти кожному кандидату копію рішення, яким затверджено ці результати, норми чинного законодавства не містять.

Таким чином, саме із цієї дати – 19 квітня 2019 року позивач отримав дійсну можливість дізнатися про затверджені ВККС результати складеного ним іспиту, в тому числі й щодо кількості балів, отриманих ним за виконання практичного завдання, а відтак і про порушення прав, на захист яких подано цей позов.

Однак до суду позивач звернувся 06 червня 2019 року, тобто поза межами встановленого нормами КАС України місячного строку.

ВП ВС визнала обґрунтованим висновок КАС ВС про визнання неповажними причин пропуску строку звернення до суду з позовом та повернення позивачу позовної заяви з доданими до неї матеріалами, мотивувавши це тим, що саме собою його проживання в сільській місцевості є загальною обставиною, яка жодним чином не доводить існування конкретних причин, що об'єктивно позбавили позивача можливості ознайомитися з оспорюваним рішенням у період з 19 квітня до 06 травня 2019 року.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 04 грудня 2019 року у справі № 9901/325/19 (провадження № 11-677зай19) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86401310>.

2.9. Щодо строку на звернення до суду з позовом про зобов'язання ВККС передати до ВРП матеріали кандидата на посаду судді для внесення подання про призначення суддею

ВП ВС звернула увагу на початок перебігу строку звернення до суду, який в адміністративному судочинстві розпочинається з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення. Відтак законодавець передбачив, що в разі якщо особа не знала про порушення, але з певної дати повинна була про нього

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

дізнатись, перебіг строку обчислюється саме з моменту, коли особа повинна була дізнатись про відповідне порушення її прав.

Згідно зі статтею 3 КАС України провадження в адміністративних справах здійснюється відповідно до закону, чинного на час вчинення окремої процесуальної дії, розгляду і вирішення справи.

Верховна Рада України прийняла Закон № 1402-VIII, який згідно з пунктом 1 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» цього Закону набрав чинності з дня набрання чинності Законом № 1401-VIII, тобто з 30 вересня 2016 року.

За абзацом другим пункту 4 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1401-VIII матеріали та подання ВРЮ про призначення суддів строком на п'ять років, не розглянуті до дня набрання чинності цим Законом, повертаються до ВРП для вирішення питання про призначення суддів на посади відповідно до Конституції України з урахуванням внесених цим Законом змін.

Положеннями Закону № 1402-VIII змінено підхід до формування суддівського корпусу, а саме: якщо до 30 вересня 2016 року особа призначалась на посаду судді вперше строком на п'ять років та в подальшому, після закінчення цього строку, могла бути обрана на посаду судді безстроково, то після 30 вересня 2016 року призначення на посаду судді безстроково відбувається одразу.

Закон № 1402-VIII опубліковано 16 липня 2016 року в газеті «Голос України» № 132-133.

Виходячи з наведеного Президент України з 30 вересня 2016 року втратив повноваження здійснювати перше призначення осіб на посаду професійного судді строком на п'ять років на підставі подань ВРЮ, які надійшли до Президента України до 30 вересня 2016 року.

З урахуванням викладеного ВП ВС дійшла висновку, що про порушення своїх прав позивач повинен був дізнатися саме 30 вересня 2016 року, тобто з моменту втрати Президентом України повноважень здійснювати перше призначення на посаду судді строком на п'ять років.

Аналогічну правову позицію ВП ВС висловила, зокрема, в постановях від 14 червня 2018 року у справі № 800/102/17 та від 30 січня 2020 року у справі № 800/671/16.

Натомість до суду з позовом позивач звернувся 10 березня 2021 року, тобто з пропуском установленого строку звернення до суду.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 16 вересня 2021 року у справі № 9901/64/21 (провадження № 11-176зai21) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99890775>.

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

3. Оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС з питань надання рекомендацій про переведення суддів з одного суду до іншого

3.1. Щодо відсутності підстав для визнання протиправною бездіяльності ВККС про ненадання рекомендації для переведення судді через нескладення ним іспиту під час проходження кваліфікаційного оцінювання

У зв'язку з набранням чинності Законом № 1401-VIII діяльність суддів мала бути оцінена на відповідність займаній посаді за критеріями компетентності, професійної етики або доброчесності.

Через це Комісією було призначено кваліфікаційне оцінювання суддів місцевих і апеляційних судів, серед яких і позивачки.

Як встановлено судом першої інстанції та вбачається з матеріалів справи, за результатами кваліфікаційного оцінювання рішенням ВККС від 26 квітня 2018 року № 546/ко-18 позивачку визнано такою, що не склала іспит для суддів місцевих і апеляційних судів, відмовлено їй у допуску до другого етапу кваліфікаційного оцінювання та визнано такою, що не відповідає займаній посаді. Також рекомендовано ВРП розглянути питання про звільнення позивачки з посади судді Апеляційного суду Рівненської області.

Позивачка вважає, що відповідно до положень статті 82 Закону № 1402-VIII її має бути переведено до новоутвореного Рівненського апеляційного суду без конкурсу та без її згоди на підставі рекомендації Комісії.

За умови надання ВККС рекомендації про звільнення судді з посади через визнання його таким, що не відповідає займаній посаді, Комісія позбавлена можливості надання іншої (взаємовиключної) рекомендації про призначення або переведення судді на відповідну посаду.

Після розгляду і вирішення ВРП рекомендації про звільнення такого судді ця рекомендація втрачає свою силу як реалізована (у випадку звільнення судді) або як нереалізована (у випадку непідтримання цієї рекомендації ВРП). В останньому випадку ВККС має розглянути питання про переведення судді на відповідну посаду.

При цьому позивачка не надала, а суд не здобув доказів того, що ВРП розглянула рекомендацію Комісії та прийняла відповідне рішення щодо позивачки, відтак з огляду на положення підпункту 4 пункту 161 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України в Комісії не було підстав для ухвалення рішення про рекомендацію позивачки на посаду судді новоутвореного Рівненського апеляційного суду.

Отже, висновок суду першої інстанції щодо відсутності підстав для визнання протиправною бездіяльності відповідача стосовно ненадання рекомендації на переведення позивачки до Рівненського апеляційного суду є правильним.

Аналогічну правову позицію ВП ВС уже висловлювала в постанові від 30 січня 2019 року у справі № 9901/753/18.

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

Детальніше з текстами постанов ВП ВС: від 29 квітня 2020 року у справі № 9901/946/18 (провадження № 11-2883зai19) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89251548>; від 30 січня 2019 року у справі № 9901/753/18 (провадження № 11-12083зai18) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79684986>.

3.2. Щодо допустимості оскарження рішення ВККС стосовно надання рекомендації про переведення судді суду вищої інстанції до суду нижчої інстанції тільки разом з рішенням ВРП, ухваленим за відповідною рекомендацією

Згідно із частиною сьомою статті 101 Закону № 1402-VIII рішення Комісії можуть бути оскаржені до суду з підстав, установлених цим Законом.

Частиною восьмою вказаної статті визначено, що рішення ВККС щодо надання рекомендацій можуть бути оскаржені тільки разом з рішенням, ухваленим за відповідною рекомендацією.

Системний аналіз наведених норм дає підстави для висновку про те, що рішення Комісії про надання рекомендації щодо призначення кандидата на посаду судді, яким закінчується одна зі стадій добору, та власне призначення на посаду судді може бути оскаржене тільки разом з рішенням ВРП, ухваленим щодо кандидата на посаду судді за результатами розгляду цим органом рекомендації ВККС.

Установлення законом такої умови не обмежує право кожного, хто його має, на оскарження рішень ВККС до адміністративного суду, однак оптимізує та робить раціональною можливість звернення до суду за захистом своїх прав, коли рішення ВККС із відповідною рекомендацією буде актуалізоване через рішення органу, який за законом має право розглядати подану рекомендацію й ухвалювати за нею відповідне остаточне рішення.

З огляду на викладене ВП ВС дійшла висновку про те, що оскаржуване рішення Комісії від 31 травня 2018 року № 133/пс-18, яким рекомендовано суддю Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ для переведення на посаду судді Апеляційного суду Сумської області, не створює будь-яких негативних наслідків для позивачки, не порушує її прав, свобод та інтересів, оскільки є лише рекомендацією для ВРП, яка на момент розгляду цієї справи як КАС ВС, так і ВП ВС ухвалою від 27 грудня 2018 року № 4045/0/15-18 залишила без розгляду рекомендацію ВККС про переведення ОСОБИ_1 на посаду судді Апеляційного суду Сумської області.

Враховуючи наведене, ВП ВС визнала правильним висновок КАС ВС про закриття провадження у справі.

Аналогічну правову позицію викладено в постановках ВП ВС від 30 січня 2019 року у справі № 9901/827/18 (провадження № 11-1314зai18), від 06 лютого 2019 року у справі № 9901/730/18 (провадження № 11-1169зai18) та від 29 травня 2019 року у справі № 9901/705/18 (провадження № 11-1523зai18).

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

Детальніше з текстами постанов ВП ВС: від 22 жовтня 2019 року у справі № 9901/664/18 (провадження № 11-5583ai19) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85614591>; від 05 червня 2019 року у справі № 9901/747/18 (провадження № 11-15363ai18) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82739061>; від 06 лютого 2019 року у справі № 9901/731/18 (провадження № 11-11833ai18) за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79776338>; від 22 квітня 2019 року у справі № 9901/674/18 (провадження № 11-13353ai18) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81691865>; від 06 лютого 2019 року у справі № 9901/730/18 (провадження № 11-11693ai18) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80112374>; від 29 травня 2019 року у справі № 9901/705/18 (провадження № 11-15233ai18) – за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82308642>.

4. Оскарження інших рішень, дій, бездіяльності, які стосуються виконання повноважень ВККС

4.1. Щодо відсутності підстав для визнання протиправним неприйняття ВККС остаточного рішення за результатами перевірки декларації родинних зв'язків та декларації доброчесності судді у зв'язку з неотриманням від НАЗК результатів повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування

Суд першої інстанції встановив, що станом на час звернення позивача до суду в НАЗК тривали заходи з підготовки проєктів рішень про результати повної перевірки декларацій особи, уповноваженої на виконання функцій держави, за 2015 та 2016 роки, поданих позивачем, які в подальшому мали бути розглянуті на засіданні цього органу, тобто остаточних рішень ухвалено не було.

Беручи до уваги наведене, ВП ВС визнала правильним висновок суду першої інстанції, що станом на час звернення позивача до суду ВККС здійснювала заходи з розгляду питання достовірності відомостей, указаних суддею у деклараціях доброчесності за 2015–2017 роки, на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені нормами чинного законодавства.

У справі, яка переглядається, оцінка достовірності та повноти відомостей та тверджень, вказаних у деклараціях доброчесності, не пов'язана з проходженням особою конкурсних процедур на посаду судді, тобто предмет перевірки є іншим, зміст та обсяг питань, які ставляться на вирішення Комісії, також відрізняються.

В апеляційній скарзі позивач зазначив, що положеннями чинних нормативно-правових актів не визначено обов'язковості існування рішення НАЗК щодо результатів повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, для проведення ВККС перевірки декларації доброчесності судді.

Із цього приводу ВП ВС зауважила, що необов'язковість для Комісії під час проведення цієї перевірки зазначеного рішення НАЗК (якого може й не бути у випадку, наприклад, непроведення цим органом повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

самоврядування) жодним чином не впливає на наявність у ВККС права звернутися із запитом, зокрема й до цього органу, якщо є така потреба. При цьому Комісія самостійно вирішує, чи достатньо матеріалів для ухвалення вмотивованого рішення за результатами перевірки.

Також, обґрунтовуючи свої доводи стосовно допущення Комісією протиправної бездіяльності, позивач у своїй апеляційній скарзі посилався на те, що попри відсутність у законодавстві граничних строків перевірки ВККС декларації доброчесності судді вона все ж повинна була дотримуватися розумних строків розгляду зазначеного питання, однак цього не зробила.

Із цього приводу ВП ВС указала що з урахуванням установлених у цій справі обставин щодо існування потреби в отриманні Комісією матеріалів, яких не вистачає для прийняття вмотивованого рішення, а також вчинення нею активних дій з метою їх отримання, немає підстав для висновку про допущення відповідачем протиправної бездіяльності із зазначених скаржником мотивів.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 28 жовтня 2020 року у справі № 9901/13/19 (провадження № 11-530зай19) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92675865>.

4.2. Щодо обчислення строку повноважень члена ВККС на посаді

Спир у цій справі виник у зв'язку з різним підходом учасників справи до обчислення строку повноважень позивачки як члена ВККС за квотою Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, що обумовлено змінами в законодавстві, яке визначало як загальний строк повноважень членів ВККС, так і особливості виконання повноважень членами ВККС, яких було обрано (призначено) до набрання чинності відповідними змінами.

За загальним правилом та темпоральним критерієм із часу набрання чинності Законом № 1402-VIII застосуванню підлягає пункт 26 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» цього Закону. Пункт 5 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 192-VIII, який установлював строк виконання повноважень членами Комісії, призначеними до набрання чинності цим Законом, застосуванню не підлягає як акт, що діяв у часі раніше.

Конструкція пункту 26 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1402-VIII побудована таким чином, що для встановлення наявності або відсутності повноважень у членів ВККС необхідно визначити, на який строк їх було обрано (призначено).

Позивачку було призначено членом ВККС розпорядженням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 19 грудня 2014 року № 01/35-14 відповідно до статей 92, 93 Закону № 2453-VI, який у редакції, чинній на час призначення, передбачав строк повноважень членів ВККС шість років.

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

Отже, повноваження позивачки як члена ВККС з урахуванням вимог законів № 2453-VI та № 1402-VIII мали б закінчитися лише 19 грудня 2020 року.

Аналогічну правову позицію викладено в постанові ВП ВС від 08 жовтня 2019 року у справі № 9901/66/19 (провадження № 11-582зai19).

Відповідно до частини першої статті 97 Закону № 1402-VIII повноваження члена ВККС припиняються у разі: 1) закінчення строку, на який його обрано (призначено); 2) набрання законної сили обвинувальним щодо нього вироком суду; 3) припинення громадянства України або набуття громадянства іншої держави; 4) визнання його безвісно відсутнім або оголошення померлим, недієздатним або обмежено дієздатним; 5) смерті члена Комісії; 6) звільнення з посади судді (крім виходу судді у відставку) або припинення повноважень судді з підстав, визначених Конституцією України.

Згідно із частиною другою статті 97 Закону № 1402-VIII повноваження члена ВККС з підстав, визначених частиною першою цієї статті, припиняються з настанням відповідної події.

З огляду на викладене ВП ВС визнала обґрунтованим висновок суду першої інстанції про те, що в спірних правовідносинах передбачена пунктом 1 частини першої статті 97 Закону № 1402-VIII обставина не настала, у зв'язку із чим у відповідача не було підстав для відрахування позивачки зі штату ВККС. При цьому законодавець не пов'язує припинення повноважень члена Комісії з виданням суб'єктом призначення відповідного наказу, а відтак наказ Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 04 квітня 2019 року № 191/к (зі змінами, внесеними наказом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 05 червня 2019 року № 425/к) не міг бути самостійною підставою для відрахування позивачки зі штату ВККС.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 08 грудня 2021 року у справі № 9901/407/19 (провадження № 11-43зai21) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102342550>.

4.3. Щодо неналежності до юрисдикції адміністративних судів спорів про оскарження рішень, дій або бездіяльності Конкурсної комісії з добору кандидатів на посади членів ВККС

Згідно із частиною третьою статті 95 Закону № 1402-VIII конкурс на зайняття посади члена ВККС проводить Конкурсна комісія у порядку, передбаченому цим Законом.

Частиною шостою цієї статті визначено, що за результатами проведеного конкурсу на зайняття посади члена ВККС Конкурсна комісія формує перелік кандидатів, які відповідають критеріям доброчесності та професійної компетентності, та передає його до ВРП. ВРП проводить співбесіду з рекомендованими Конкурсною комісією кандидатами відкрито та приймає за її

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

результатами обґрунтоване і вмотивоване рішення про призначення або про відмову в призначенні відібраних кандидатів на вакантні посади членів ВККС (частина сьома статті 95 Закону № 1402-VIII).

За змістом частини першої статті 95¹ Закону № 1402-VIII Конкурсна комісія є допоміжним органом ВРП, що утворюється для проведення конкурсу на зайняття посади члена ВККС та формування переліку кандидатів на посаду члена ВККС, які відповідають критеріям доброчесності та професійної компетентності.

Частиною вісімнадцятою вказаної статті передбачені повноваження Конкурсної комісії, а саме:

1) розроблення та затвердження Регламенту Конкурсної комісії, Положення про проведення конкурсу на зайняття посади члена ВККС, методології оцінювання відповідності кандидата критеріям доброчесності та професійної компетентності кандидатів на зайняття посади члена ВККС, показників відповідності критеріям такого оцінювання та засобів їх встановлення;

2) розгляд документів, поданих кандидатами на посаду члена ВККС;

3) добір кандидатів на посаду члена ВККС, які за результатами опрацювання поданих документів відповідають вимогам цього Закону;

4) оприлюднення на офіційному вебсайті ВРП інформації про кандидатів на посаду члена ВККС, допущених до участі у конкурсі;

5) формування переліку кандидатів для проходження співбесіди за результатами розгляду поданих кандидатами документів, результатів спеціальної перевірки та аналізу відповідної інформації з відкритих джерел;

6) проведення на своєму засіданні співбесіди з відібраними кандидатами;

7) добір шляхом відкритого голосування з числа кандидатів, які пройшли співбесіду, на кожну вакантну посаду не менше двох кандидатів, які відповідають критеріям доброчесності та професійної компетентності.

Аналіз наведених норм свідчить про те, що до повноважень Конкурсної комісії не віднесено ухвалення остаточного рішення про обрання (призначення) особи на посаду члена ВККС. Натомість Конкурсна комісія здійснює допоміжні функції, а ухвалення остаточного рішення віднесено до повноважень ВРП.

Отже, Конкурсна комісія є допоміжним органом, який лише сприяє суб'єкту обрання (призначення) членів ВККС у встановленні відповідності кандидата на цю посаду критеріям професійної етики та доброчесності, не маючи при цьому повноважень ухвалювати остаточне рішення щодо призначення на цю посаду або звільнення з неї.

Водночас у Законі № 1402-VIII відсутні будь-які посилання на способи оскарження рішень, дій чи бездіяльності Конкурсної комісії.

Ураховуючи те, що Конкурсна комісія не приймає остаточного рішення у проведеному конкурсі на зайняття посади члена ВККС, а є лише допоміжним органом у проведенні такого конкурсу, у таких правовідносинах Конкурсна комісія

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

не є суб'єктом владних повноважень, який може бути відповідачем в адміністративній справі.

Таким чином, спір до Конкурсної комісії з приводу оскарження її рішень, дій або бездіяльності, зокрема оскарження рішення про допуск до участі в другому етапі конкурсу на посаду члена ВККС кандидатів та зобов'язання вчинити дії стосовно допуску кандидата до другого етапу конкурсу, не належить розглядати за правилами адміністративного судочинства.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 14 вересня 2023 року у справі № 990/9/23 (провадження № 11-37зai23) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113769374>.

Дайджест судової практики ВП ВС у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС

Дайджест судової практики Великої Палати Верховного Суду у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Рішення, внесені до ЄДРСР станом на 01 листопада 2023 року / Упоряд.: управління забезпечення роботи ВП ВС / Відпов. за вип.: Секретар ВП ВС д-р юрид. наук, проф., член-кореспондент НАПрН України В. Ю. Уркевич. Київ, 2023. – 46 с.

Застереження: видання містить добірку основних правових висновків ВП ВС, наведених у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності ВККС. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у ЄДРСР.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua